

Kontakten

Ericsson
LM

LM-ARNAS TIDNING

NR 4 1963

Kontakten

LM-arnas tidning

Ansvärlig utgivare: Hugo Lindberg
Redaktör: Siv. Eklund, tel. 2453
Redaktionssekr.: P.-E. Lénström,
tel. 3565

Redaktionskommitté:

Rolf Fischer, T/Krmk, tel. Tellus 396
Svenning Göth, Vt 13, tel. HF 2713
Folke Zandin, Vas, tel. HF 2611
Karl Einar Österlund, Vt 18, tel. HF 2718

Lokalredaktörer:

J Hagdahl, Ermi, Malte Brörklund, BA,
tel. 17/83, J Wäneland, SER, tel. 305;
L Eneroth, SRA, tel. 431, M Steiner,
Kabelverket, Älvsjö, tel. 125; B Larsson,
Alpha, tel. 17; A Hofström, SIB, tel. 231;
P Nyhult, Rifa, tel. 109; C G Löfgren,
FÖB, tel. 250; E Wandel, RGA, tel. 163;
G Falkman, HU: Å Jurstrand, Katrine-
holm; P Mowald, Söderhamn, tel. 49;
Thor Mattisson, Karlskrona; H Leksell,
Örebro; L Falk, Alingsås; S Alfredsson,
Göteborg/Möndal.

Omslagsbilden:

Ett 70-tal LM-barn har under sommaren
på LM:s barnkoloni på Resarö fått njuta
av sol och salta bad. Här en av de 70 i
lektagen. Mera om LM-sommaren på
Resarö på annan plats.

Foto: Börje Holm, HF/Rf

Ur innehållet:

Sida

LME:s ADB-anläggning i drift nästa år	63
LME:s 35:e fabrik invigd	64
SRA-AGA inleder samarbete	66
Värdeanalys sparar pengar	66
President Bourguiba gäst på HF	67
På besök i Pakistan	68
Ny LM-anläggning i Recife	72
Hur blev årets semester?	73
Skojigt på Resarö	75
Välkänd LM-dam pensionerad	76
Sommarspelen 1963	78

Tidningsbilaga medföljer del av upplagan

NYA PATENT

Å följande uppfinningar gjorda inom
koncernen har under tiden 16 maj-15 juli
1963 beviljats patent (förteckningen an-
ger uppfinnarens namn och tjänsteställe,
uppfinningens titel samt patentnummer):

Carlberg, R, FÖB - Förfaringssätt för
installering av elektriska ledningar och
apparater i gjutna väggar - 185.833;

*Borgström, J C G, HF/YtkC, Lillsunde,
B, HF/Cx* - Kopplingsanordning för
att med hjälp av ett på en huvudsta-
tion befintligt register uppkoppla tele-
fonsamtal inom en grupp av under-
stationer - 185.946;

Ulin, L G, tidigare G/Teg - förstärkan-
ordning för högtalande telefon -
185.948;

Hägglund, K H, SKV - Felsignalerings-
anordning vid högspänningskondensa-
torbatterier - 186.059;

*Edström, N H, VÄ/UsdfC, Härlin, C-E,
W, VÄ/UsfdC, Söderlund, A E, HF/
M/Kx* - Kopplingsanordning för att i
en tonsignalmottagare variera tiden
mellan den mottagna signalens och
den över mottagarens utgång erhållna
signalens upphörande - 186.100;

*Hedén, O A, VÄ/kdC, Wiberg, E A, HF/
M/Kx* - Reläanordning med steghjul
- 186.122;

Nordblad, S S, tidigare SKV - Anord-
ning för kontrollering och justering av
en elektriskt isolerad ledares kapaci-
tans - 186.242;

Lutz, J P, HF/NrC - Sätt att skarva
kablar - 186.345;

Olszanski, H, tidigare T/Kng - Metod och
anordning för uppmätning av kom-
plexa storheter - 186.487;

Thames, H G, KA/Ats - Anordning för
att öka greppet mellan en axel och ett
nav - 186.536.

Byggnadsavdelningen skall sortera un-
der direktör Lindberg, som bibehåller
tjänstbeteckningen ID och som även sva-
rar för koncernens fastighetsfrågor samt
kvarstår i vissa styrelser och som ansva-
rig utgivare av tidningarna Ericsson
Review och Kontakten.

Försäljningsfilialerna i Malmö FM och
Sundsvall FS skall sortera under Df.

Säkerhetsfrågorna sorteras under di-
rektör Lindberg. Kapten Normann får
tills vidare tjänstbeteckningen Dis.

Efter uppnådd pensionsålder har SÖC
disponent J Ericsson lämnat befattningen
som chef för Söderhamnsfabriken. Till
disponent och chef för Söderhamnsfa-
briken från den 1.8.63 har utsetts ingen-
jör U Erling.

Bolagets styrelse har till disponent ut-
nämnt ingenjör Ragnar Gustafsson, VyC.

LM-märke för veteranerna

Vid olika tillfällen har medaljörer och
plaketter vid LME framfört önskemål
om ett märke, som kan bäras på t. ex.
kavaj eller klänning även vid mindre
högtidliga tillfällen. Bolaget har nu låtit
göra ett speciellt LM-märke som alla
guldmedaljörer och bronsplaketter
kommer att få.

Märket har som motiv en telefon på
botten av vit emalj omgivet av inskrip-
tionen »Telefonaktiebolaget LM Eric-
son» inom koncentriska ringar. Märket
är omslutet av schatterade uddar och
mäter 12 x 12 mm. Det kommer att fin-
nas i två varianter, en för guldmedal-
jörer och en för bronsplaketter.

Guldmedaljörernas märke utförs i för-
gyllt silver med inskriptionen på botten i
grön emalj, medan bronsplaketterernas
märke utförs i silver med inskriptionen
på botten i blå emalj. Märket kommer
att utdelas samtidigt med utdelningen av
guldmaljer och bronsplaketter.

De som redan erhållit medalj eller
plakett får LM-märket i efterhand. Där-
vid får dock de som tidigare mottagit
både medalj och plakett endast märket
för guldmedaljörer. Av praktiska skäl
skickas dessa märken per post så snart
tillverkaren levererat dem, vilket beräk-
nas ske i mitten av oktober i år.

Märket kan monteras antingen med
vanlig nål, knapp eller broschfatning
och vederbörande får själva avgöra vil-
ken av de tre fästansordningarna de vill
ha.

LM-märkets motiv har gamla anor
inom företaget. Telefonen på märket är
Lars Magnus Ericssons välkända telefon-
apparat från år 1892, som på sin tid
väckte berättigad uppmärksamhet för sin
vackra och ändamålsenliga formgivning.
Denna apparat utgjorde huvudmotivet
på Lars Magnus Ericssons äldsta firma-
märke, som inregistrerades år 1894, två
år innan firman ombildades till aktiebo-
lag. Även då omgavs telefonen av fir-
manamnet inom två koncentriska ringar.
Det gamla firmamärket används fortfa-
rande i vissa sammanhang och återfinns
t. ex. i huvudet på företagets brevpapper.

Jur. kand. Karl-Axel Lunell har till-
trätt befattningen som ombudsman vid
bolaget. Hr Lunell med beteckningen Drj
(tel. 2053) kommer att handha juridiska
ärenden samt skattefrågor. Kommersiella
ävalsfrågor handläggs som hittills av hr
Bengtsson, Dfj.

Till chef för Transmissionsavdelningar-
nas försäljningsavdelning, T/F, har från
och med den 1 augusti 1963 utsetts in-
genjör Gunnar Vikberg. I samband där-
med inträder ingenjör Jarl Eriksson som
chef för försäljningssektionen T/Ff.

Organisationsändring

I samband med att direktör H Lind-
berg avgått som vVD, har följande orga-
nisationsändringar bestämts att gälla
tills vidare:

Intendenturavdelningen underställes
med oförändrad organisation DP Svens-
son, som samtidigt bibehåller funk-
tionen PC. Han handlägger även bidrags-
frågor och personallän. Hr Mikko An-
dersson överflyttas till avdelning P, får
beteckningen Pf och svarar för bl. a.
företagsnämndssekretariatet. DP Svens-
son ansvarar inför CD för handläggning-
en av personal och intendenturfrågor.

Postregistreringen (Ip) och telexpedi-
tionen (Ix) underställas IC Kärnekull.

Kontorsorganisationsavdelningen med
oförändrad beteckning Dio underställes
CD.

LME:s ADB-anläggning i drift nästa år

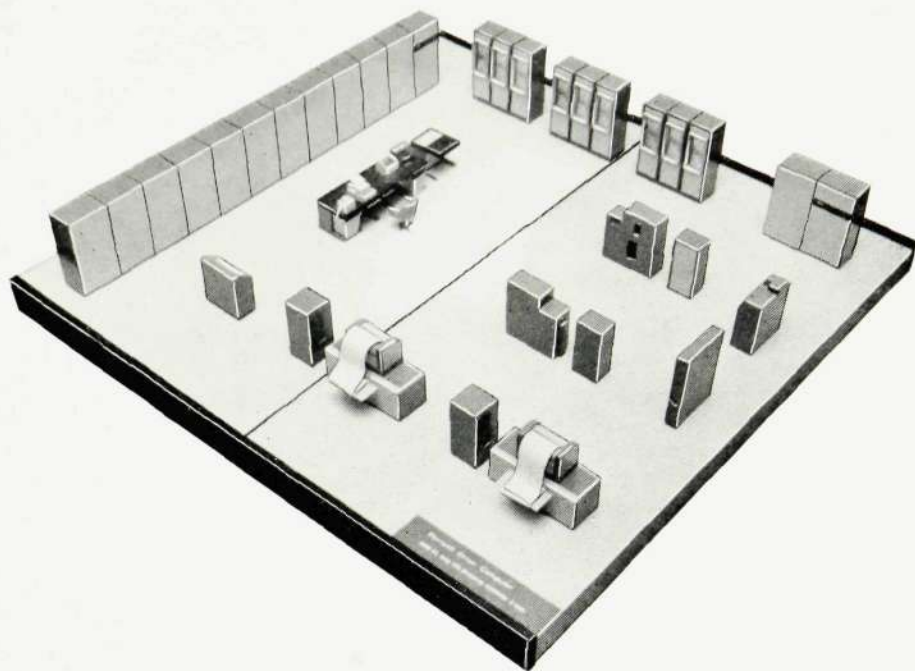
Det har nu gått cirka tre och ett halvt år sedan kontorsorganisationsavdelningen, Dio, började en undersökning av förutsättningarna för införande av ADB (automatisk databehandling) vid L M Ericsson. Sedan företagsledningen beslutat inköpa en anläggning av typ Orion har EDB-gruppen varit i flitig verksamhet med detaljplanering. De senaste månaderna har man också börjat bereda plats för datamaskinen. Den kommer att installeras i expeditionsavdelningens gamla lokaler vid mellankorridoren i högkroppen, vägg i vägg med huvudvaktmästariet. Ombyggnadsarbeten pågår för närvarande. I december är man redo att ta emot de första delarna och i början av april räknar man med att kunna ta anläggningen i bruk. Till en början dock endast för de rutiner som förutsatts bli färdigställda under detaljplaneringsarbetets första etapp.

En lönsam användning av ADB förutsätter att denna införs för sådana verksamheter inom företaget där ADB-teknikens fördelar effektivt kan utnyttjas. Det innebär att två villkor i första hand måste uppfyllas, nämligen en omfattande datavolym som till stor del är av repetitiv karaktär samt att möjligheter finns att skapa ett system som på ett effektivt och rationellt sätt samordnar arbetet inom olika rutiner till ett helt (integrerad databehandling).

Dessa grundvillkor uppfylls i första hand i fråga om det flertal olika rutiner, som tillsammans syftar till att planera och beordra produktionen vid LME. Utredningsarbetet har därför inriktats på detta verksamhetsområde. Dessutom inkluderas den ekonomiska redovisningen, vilket motiverades av det nära sambandet mellan denna och produkternas beordring.

Den omfattande förundersökningen innefattade kartläggning och analys av nuvarande arbetssätt, grovplanering av det nya arbetssättet, lönsamhetsbedömning samt rapport av förundersökningens resultat.

I rapporten som förelåg under första hälften under 1962 presenterades ett grovplanerat förslag till systemlösning. Enligt detta bör en effektivisering och rationalisering kunna uppnås i princip på två sätt, nämligen genom vidareutveck-

ling och mekanisering av nuvarande rutiner samt utveckling av nya rutiner.

Med det första förstås att ADB-rutiner skapas för produktspecificering och tillhørsregistrering; specificering av order och budgetdata; beräkning av genomloppstider och kapacitetsutnyttjande; beräkning av lämpliga förräds- och lagerbestånd samt löpande anpassning av dessa till ändrade förhållanden ävensom uppföljning av budgetutfall, analys av materialbrister, anpassning av säkerhetsmarginaler m. m.

Utvecklingen av nya rutiner, dvs. rutiner som är praktiskt genomförbara endast genom ADB, innebär att ADB-rutiner utarbetas för koordinering och omplanering såväl av order för förräds- och lagerpåfyllnad som av rena kundorder. Syftet är att härmed skapa möjligheter att vid inträffade förseningar kunna överblicka konsekvenserna samt att med ledning av denna information kunna genomföra erforderlig omplanering.

Sedan företagsledningen godkänt det framlagda förslaget påbörjades detaljplaneringen avseende olika delar av det integrerade systemet. Den första etappen omfattar följande delar:

a) utarbetande av system för beräkning av genomloppstider samt rutiner för uppläggning av ett operationsregister.

b) system och rutiner för uppläggning av spec.- och tillhørsregister över reläsatser och reläer samt för produktspecificering.

c) system och rutiner för orderkoordinering, varvid arbetet under första etappen begränsas till att avse koordinering – med hänsyn till samordnad leverans – av i en kundorder ingående reläsatser och register. Rutinen kräver uppläggning av ett speciellt koordineringsregister.

d) utformning av metoder och rutiner för planering av konstruktionsarbete på reläsatser, register och stativ.

e) metoder för behovsbudgetering.

Systemutveckling och programmering pågår just nu för berörda avsnitt. Samtidigt stansas hållremor för uppläggning av erforderliga register. Detta arbete skall vara klart när datamaskinen tas i bruk.

I utställningen Produkten kommer man under hösten att visa det arbete som ligger bakom införandet av ADB vid LME jämte en modell av Orionanläggningen. Denna ses också på bilden ovan.

Visbyfabrikens entré.

I en annan del av den stora verkstadshallen sker provning av reläsatser. I bakgrunden t. h. syns en del av förbindningsavdelningen. Nedan.

Vid rundvandringen på fabriken visade Gun-Britt Jakobsson hur det går till att montera ett relä för direktör Hans Werthén och landshövding Martin Wahlbäck. Nedan t. v.

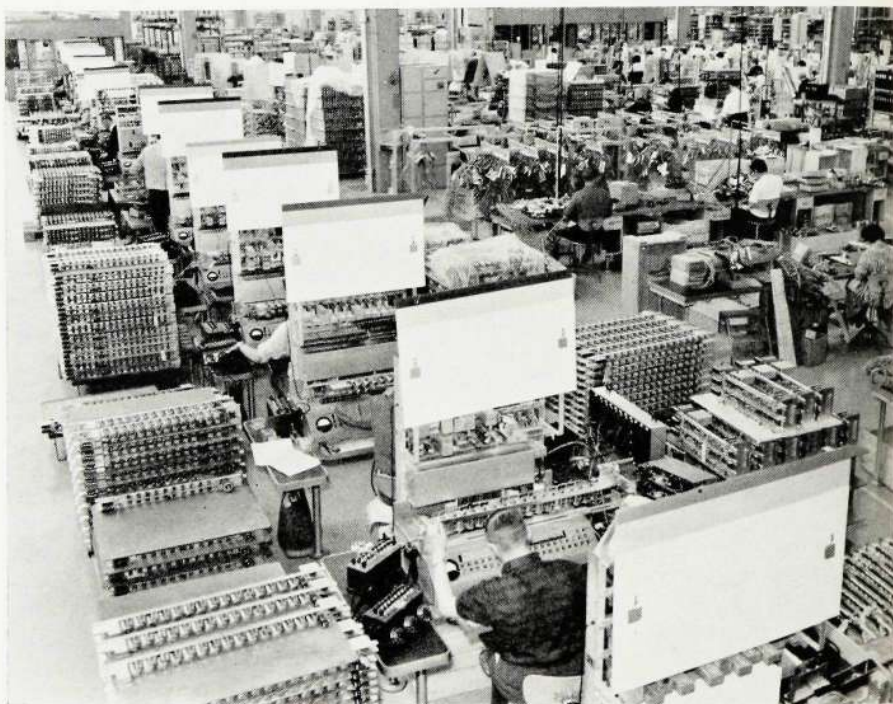
LM Ericssons 45:e fabrik

Fredagen den 28 juni invigdes LM Ericssons nya fabrik i Visby. Invigningen förrättades av landshövding Martin Wahlbäck i närvaro av hela personalen och ett 40-tal inbjudna gäster.

Vice verkställande direktör Hugo Lindberg hälsade välkommen och gav i sitt hälsningsanförande bakgrunden till Visbyfabrikens tillkomst. Han erinrade om att man till en början inom LME:s ledning ställt sig en smula tveksamma till alternativet att bygga på Gotland, då ön vid den tidpunkten praktiskt taget helt saknade i varje fall mekanisk och elektrisk verkstadsindustri. Efter sammanträffande med en del talföra representanter för stat och kommun gick det dock som det gick.

Dir. Lindberg poängterade att man inom LM:s ledning är tillfredsställd med utvecklingen av Visby-verksamheten, sådan den hittills förlupit.

– Vi har fått kontakt med arbetsvilliga och läroaktiga medarbetare och vi är fulla av förtröstan beträffande möjligheterna att inom den ram som här skapats kunna bedriva en progressiv och framgångsrik verksamhet. Det vore emellertid orätt att förneka att vi också har en del speciella problem att brottas med till följd framförallt av stadens och öns

geografiska läge. Men dessa hoppas vi även fortsättningsvis kunna bemästra, sade dir. Lindberg.

I sitt invigningstal påpekade landshövding Wahlbäck att man på Gotland varit vana vid att återopas som en landsända på tillbakagång. Men från pessimism och misströstan har det nu svängt över till optimism och ljus framtidstro. Sådana svängningar brukar ofta vara mera markerade än som är sakligt motiverat och så är det även i detta fall. Alla problem är inte lösta även om tillkomsten av LM-fabriken på Gotland mera kan karakteriseras som en revolution än en evolution.

Landshövdingen uttryckte även förhoppningen att fördelarna med fabriken skulle överväga nackdelarna och sade sig

till sist vara övertygad om att man på Gotland effektivt skulle kunna bidra till att mildra de olägenheter som är förknippade med det geografiska läget, varefter han förklarade fabriken invigd.

Riksdagsman Georg Pettersson framförde stadens lyckönskningar och överlämnade stadens flagga. Invigningshögtidligheten avslutades så med rundvandring genom fabriken.

På kvällen samlades gästerna till middag på Snäckgårdsbaden. Dir. Hugo Lindberg välkomsthälsade och erinrade om att utan motprestationer hade det inte blivit någon fabrik i Visby samt framförde ett tack till alla som medverkat vid dess tillkomst.

I sitt tacktal sade landshövding Wahlbäck att LM Ericssons lokalisering-

Totalvy över anläggningen, västra fasaden.

... har invigts i Visby

politik har inneburit stor framtidstro för Gotland. Visbyfabriken har en stor uppgift att fylla på ön och alla gotlänningar är innerst inne glada över den.

LM Ericssons expansion på Gotland har gått i snabbt tempo. I mars 1961 började man med några få kvinnliga arbetare. Arbetsstyrkan har sedan hastigt ökat och arbetsplatserna har varit förlagda till flera olika lokaler i staden. De olägenheter detta provisorium medfört har nu upphört i och med att tillverkningen huvudsakligen samlats i anläggningen på Norra Hansegatan, som successivt kunnat börja tas i bruk sedan några månader.

Visbyfabriken – för övrigt LM:s 45:e fabrik i ordningen – är av relativt betydande omfattning med en yta av 9 600 kvm i ett plan. För närvarande består arbetsstyrkan av cirka 550 personer, varav mer än hälften kvinnor. LM Ericsson är beträffande personalstyrkan den största industrin på Gotland.

På tillverkningsprogrammet står kabelsyning, förbindning och provning av reläsatser, lindning, montering och provning av reläer, serietillverkning av mekaniska detaljer, lackering och galvanisk ytbehandling.

Fabriken ligger på en 48 000 kvm stor tomt. Byggnaden är 120 meter lång och 80 meter bred och är uppförd i ett plan. Detta inrymmer en monteringshall med måtten 40 x 80 meter och en maskinhall av ungefär samma storlek. Vidare finns här en lackerings- och galvaniseringsavdelning, en verktygsavdelning samt stora förråd, lagerutrymmen och packrum. Resterande yta upptas av kontor, omklädningsrum för personalen, en matsal på cirka 200 kvm och pannrum.

Byggnaden är utförd med stomme av strängbetong och med tak och väggplattor av lättbetong. Som ett kuriosum kan nämnas att tak- och väggplattorna för

bygget utlagda på längden skulle räcka från Visby till Tingstäde, d. v. s. 25 km. Byggnaden väger uppskattningsvis 10 000 ton.

Mera siffror. Glaslaterninerna har en yta av 1 345 kvm. Cirka 900 ljuspunkter svarar för den artificiella belysningen. Värmecentralen omfattar två pannor med en sammanlagd effekt som motsvarar värmebehovet för cirka 200 enfamiljs-

hus. Pannorna eldas med tjockolja, cirka 200 liter per timme. För ventileringsavdelningen svarar ett 60-tal ventilationsaggregat. Drygt 100 000 kbm friskluft per timme blåses in. I verkstadshallarna omsätts luften två gånger per timme, i ytbehandlingsavdelningen tio gånger och i lackeringsavdelningen 20 gånger per timme. Rörledningarnas sammanlagda längd är drygt 9 km.

Interiör från förbindningsavdelningen där koppling och lödning av reläsatser sker.

SRA-AGA inleder samarbete

Sedan någon tid har förhandlingar förts mellan AGA och Svenska Radioaktiebolaget om ett samarbete på rundradio- och TV-området. Avtal har nu träffats om koncentration av företagens tekniska resurser på detta område.

Utvecklingen går snabbt. Mot slutet av 60-talet har vi säkerligen ett program 2 på nya kanaler i TV och möjligen också stereofonisk radio och i början av 70-talet troligen färg-TV. Att två av de ledande svenska tillverkarna i detta läge enats om ett samarbete får ses som ett led i en strukturrationalisering inom branschen, varigenom väsentliga fördelar uppnås av konstruktions- och tillverkningsnatur, samtidigt som branschen får

de fördelar en stor, samarbetande svensk radio-TV-grupp kan medföra.

AGA har sedan många år arbetat med utveckling av färg-TV i samarbete med den ledande amerikanska industrin och AGA-byggda färg-TV-anläggningar finns i flera europeiska länder. Reguljära färg-TV-sändningar har ännu ej kommit igång i Europa, men i England och flera länder på kontinenten är intresset stort och försökssändningar pågår på flera håll.

I Svenska Radioaktiebolagets tillverkningsprogram ingår som bekant rundradio- och TV-apparater under märket Radiola. Denna verksamhet skall nu utbrytas och ett särskilt bolag, Radiola AB, har bildats, där AGA ingår som aktie-

ägare. Försäljningen kommer emellertid att som hittills ske under märket Radiola med från AGA och dess dotterföretag Stella Radio AB skilt sortiment.

Svenska Radioaktiebolagets övriga verksamhet inom kommunikations- och radarområdet berörs inte av det nu aktuella samarbetsavtalet.

Såväl AGA som Radiola är pionjärer inom radio- och TV-branschen. Svenska Radioaktiebolaget bildades 1919. Bland stiftarna kan nämnas AGA. 1922 utgick den första rundradioutsändningen i Sverige från Radiolas laboratorium. AGA grundades 1904 och började sin rundradiotillverkning 1924.

Värdeanalys sparar pengar åt LME

Den ständigt stegrade konkurrensen och de därtill snabbt ökande kostnaderna ställer allt större krav på rationalisering, särskilt inom industriföretagen.

För att effektiva resultat skall kunna uppnås fordras att alla i företaget oavlättligen strävar att nedbringa kostnaderna. I detta sammanhang har ett nytt begrepp, värdeanalys, vunnit inträde i den industriella ekonomiska debatten.

Värdeanalys innebär en systematik för lösning av givna problem. En form av organiserat sunt förnuft skulle man kunna säga. Värdeanalys lär således inte ut vissa lösningar eller viss teknisk kunskap utan anvisar ett schema att följa, så att man genom att analysera problemet kan finna olika lösningar och värdera dessa, varigenom den mest ekonomiska kan utväljas. Genom att tillämpa grupparbete

får man just de kunskapsområden representerade som är nödvändiga för problemets behandling.

Värdeanalys - value analysis - tog form i USA under senaste världskrigets slutskede, då industrin ofta tvingades att söka lämpliga ersättningar för vissa råvaror och halvfabrikat. En del av dessa »surrogat» visade sig ha bättre egenskaper än den ersatta varan, och snart bildades särskilda avdelningar, vilkas enda uppgift blev att systematiskt söka efter nya lösningar till givna problem genom att funktionellt och ekonomiskt värdera produkterna och deras beståndsdelar.

I likhet med engelska och tyska industrier har sedan någon tid ett antal större svenska företag startat motsvarande verksamhet. För LME:s del kom impulsen via ett besök i USA, som gjordes av ing. Asbrink, Dpl, för ca ett år sedan. Detta resulterade i att tre tjänstemän skickades till en 4-dagarskurs i värdeanalys som hölls i Skottland förra hösten. Under vintern och våren har ytterligare LM-are deltagit i liknande kurser i London.

Värdeanalys är ett studium av material, produkter och tjänster med hänsyn till förhållandet mellan konstruktivt utförande och funktionsduglighet å ena sidan och kostnaderna å den andra. Detta studium skall avse möjligheterna till kostnadsreduktion genom att ändra utförande eller material, genom att utnyttja mera effektiva metoder vid tillverkningen, genom att standardisera eller genom att byta leverantörer. Det gäller alltså att ta hänsyn till samtliga faktorer, som påverkar produktens kostnad. Alla tänkba-

ra alternativ skall förutsättningslöst prövas.

I begreppet värdeanalys ingår även att beakta besparingsmöjligheter som en materielstandardisering kan ge upphov till, liksom möjligheterna till rationalisering på konventionell väg. Det karakteristiska för värdeanalysen är emellertid inte de olika sätt på vilka man kan åstadkomma kostnadsreduceringar, utan sättet på vilket man systematiskt undersöker tillverkade produkter och använt material med sikte på möjliga besparingar.

I detta sammanhang skall dock nämnas att LME sedan lång tid tillbaka sysslat med dylika rationaliseringsproblem.

Ett exempel från BA/V på resultat genom värdeanalys utgör en kabelgenomföring av silumin, som undersökts i samband med en genomgång av plåtskåp för kraftändamål. Denna genomföring var relativt dyrbar med hänsyn till sin funktion. Av praktiska skäl kunde man inte ändra dimensioner och utförande, emedan genomföringen anpassats till andra standarddetaljer. Genom att övergå till annat material, plast, kunde kostnaden för den givna funktionen nedbringas från kr. 6: 50 till kr. 1: 40 per st.

Bilden t. v. visar den första gruppen LM-tjänstemän på kursen i Skottland. Kursen leddes av tre lärare från Value Analysis Inc. i USA och förutom LME:s representanter deltog även ett team från Singer Sewing Machine. Från vänster LM-ingenjörerna Lars Kristersson, Ruben Bergman och K G Asbrink samt huvudläraren och delägaren i Value Analysis Inc. Howard Leslie.

President Bourguiba gäst på HF

Tunisiens president Habib Bourguiba gjorde tillsammans med sin maka ett officiellt statsbesök i Sverige i början av juni. I det späckade programmet för presidentparet ingick bland annat ett besök vid L M Ericsson i Midsommarkransen. – LME har ju som bekant mycket stora intressen i Tunisien i och med att bolaget svarar för upprustningen av det tunisiska telefonnätet.

Vid besöket som på grund av den pressade tiden inte kunde bli längre än drygt en halvtimme, åtföljdes president Bourguiba av bland andra kommunikationsminister Rachid Driss och utrikesminister Mongi Slim – båda välkända från tidigare besök på HF – samt svenske kommunikationsministern Gösta Skoglund.

Styrelseordföranden i LME dr Marcus Wallenberg hälsade de celebra gästerna välkomna, varefter VD Sven T Åberg lämnade en kort orientering om LME och dess verksamhet. Så gjordes den traditionella rundvandringen på utställning-

en, där president Bourguiba intresserat tog del av de olika utställningsobjekten.

Ericovoxen stod som vanligt i förgrunden. På bilden ovan t. v. demonstrerar ingenjör Eric Lundquist apparaten för presidenten med många intresserade åskå-

dare. Fr. v. i främre ledet med utgångspunkt från ing. Lundquist: kommunikationsminister Driss, finansminister Ahmed Ben Salah, statssekreteraren i försvarsministeriet Habib Ben Ammar och kommunikationsminister Gösta Skoglund.

Bilden ovan visar president Bourguiba skrivande sitt namn för placering i utställningen.

President Bourguiba fick av VD mottaga en Ericovox med en Ericofon. Kommunikationsminister Gösta Skoglund betraktar glatt överlämnandet till den förtjuste presidenten. T. v.

Intresserad var presidenten också av ett relä till en av de många koordinatväljare som levererats till stationen i Sfax. Till vänster om presidenten kommunikationsminister Driss. Nedan t. v.

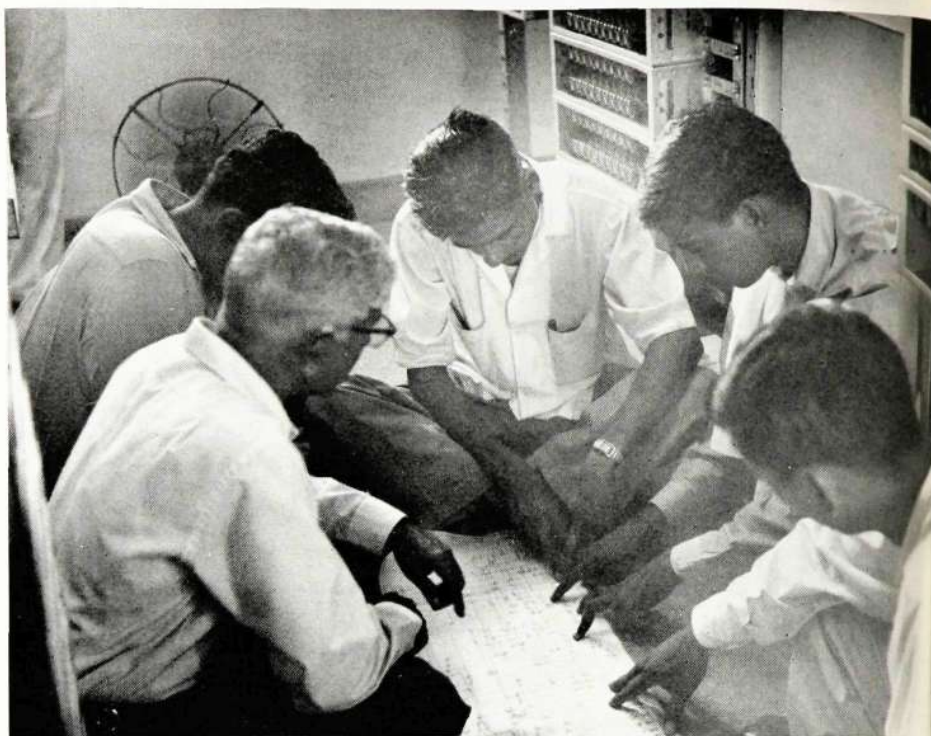
LME-besöket avslutades med en pratstund mellan president Bourguiba och några tunisiska praktikanter som på LME utbildas för att så småningom helt kunna överta ansvaret för LM-stationerna i Tunisien. Nedan t. h.

I Bortryckandets Sura, den 79:e, i Koranen, finns följande rader:

*En dag skall basunen dån
en dag skall all världen darra
vid den andra basunens brak.
Då skall människornas hjärtan klappa,
av fruktan och skräck skall de bäva,
den dagen ...*

En sentida, om än något hårddragen, illustration till dessa visdomsord möter den tillfällige besökaren redan vid ankomsten till Karachi Air Port. När den stora, skinande rena Convair Coronadon har landat och den trötte passageraren gör sig beredd att debarkera förkunnar högtalaren glatt och ljudligt att ingen får lämna planet förrän hälsovårdsmyndigheterna har gjort sin inspektion. Ja, så sitter man där och stirrar ut i nattmörkret medan svettdroppar så sakta

På besök i Pakistan

— Av ing. Jan Krook, SIB —

börjar rinna under kragen. Efter några minuters väntan, tillräckligt lång för att temperaturen i kabinen skall ha hunnit stiga till ca 38° C, slås med en dramatisk gest draperiet från förstaklassavdelningen upp och en liten gubbe med sprayflaska i handen stiger fram i spotlighten. Med avmätta, värdiga steg skriker den lille fram utmed mittgången och sprayflaskans väsande utgör ackompanjemang till den häpne västerlänningens första möte med landets tusenåriga lukt.

Den ovan skisserade episoden inträffade en dag i mitten av april i år, då jag i samband med en underhållskurs besökte Karachi. Kursen hade anordnats av L M Ericssons Signalaktiebolag i samband med Pakistan Western Railways övertagande av den CTC-anläggning som SIB installerat mellan Karachi Cantt. Station och den ca 25 km österut belägna Landhi Station.

Anläggningen består av förutom CTC även fullständiga reläställverk och ett automatiskt blocksystem anordnat för körning på dubbelspåret i båda riktningar. CTC-centralen, som är belägen i Karachi, är knappsatsmanövrerad samt utrustad med tågtidskrivare och tågartsmarkering.

CTC – Centralized Traffic Control – som av Association of American Railroad fått en lång och oskön definition, innebär en central styrning av ett helt trafikområdes signaler och att alla tågrörelser styres av enbart dessa signaler.

På bilden ovan pågår felsökning. Obs den evinnerliga fläkten i bakgrunden.

T. v. det unga Karachi. Fyra glada sko-, bil- och fönsterputsare.

Införandet av CTC i ett land av Pakistans karaktär sker givetvis inte i avsikt att friställa trafikpersonal, utan betingas av de utomordentligt stora fördelar, med avseende på trafikkapaciteten, som uppnås genom central tågdirigering. Det torde redan nu kunna sägas att det väntade resultatet på ett tillfredsställande sätt uppnåtts.

Ett av de primära kraven på en CTC-anläggning är att störningsfrekvensen på transmissionsheterna måste vara mycket låg, cirka en störning på 500 000 kopplingar torde vara gränsen för vad som kan accepteras. Även om det ovan sagda innebär att leveranskraven på utrustningen är mycket höga och därmed det förväntade underhållet lågt, återspeglar det slutliga resultatet i den handhavande personalens kunnskap och omdöme. Från denna utgångspunkt har i CTC-sammanhang en grundlig utbildning av underhållspersonalen alltid intagit en framträdande roll.

Vid sidan av det rent tekniska arbetet gjordes en del observationer som här skall redovisas med hopp om att de s. k. mellanfolkliga relationerna ej skall oroas.

Man märker t. ex. snart att det är varmt i Pakistan.

En kursdeltagare tröstade den svettige läraren med att »här i Karachi är det ingen fara. Där jag bor är det så varmt att vi har fritt dricksvatten». Fria snöbollar skulle säkert tilltala nordbon mer. För att få en dramatisk touche på temperaturangivelsen är termometrarna graderade i Fahrenheit, och det är ju klart att det känns mycket varmare när det är 100° än ca 38°. Detta naturligtvis i skuggan, men där har man ju ingenting att göra. Värmeteoretikerna tycks genomgående vara av den uppfattningen att bara man kan uppnå en viss rotation på luftmassorna, så blir det genast mycket bättre, varför man låtit sätta upp fläktar på de mest utstuderade ställen. Personligen vågar jag nog påstå att det är bättre med en blöt skjorta än en blåst hjärna. En av de mera häpnadsväckande värmeskyddsvarianterna är att bära skinmössa, inte någon kokett liten sak här inte, utan en stor, rejäl skogshuggarkrimmel som naturligtvis även bärs inomhus.

Yngre än värmen, men äldre än Vasco da Gamas härjningar, är religionsoenigheten mellan muhammedaner och hinduer vilket som bekant 1947 ledde till att Pakistan avskiljdes från den Indiska unionen. Det är alltså lätt att förstå att religionen har ett starkt grepp om sina utövare och de är många, huvudsakligen muhammedaner men även sikher, hinduer och ett litet antal kristna.

Att vara muhammedan förefaller sannoligen inte att vara någon sinekur. Den rättrogne skall bl. a. under vissa perioder fasta från solens upp till nedgång, och flera gånger om dagen förrätta bön, med ansiktet vänt mot Mecka. För att man inte skall behöva fundera på var Mecka ligger, finns överallt (även på CTC-styrda järnvägsstationer) små pilar uppsatta som visar riktningen. Under bönen skall koncentrationen vara så fullkomlig att en total avkoppling av omgivningen erhålls. Platsen för bönerns förrättande är betydelslös, men det har konstaterats att badstränderna är mindre lämpliga på grund av »bikini-brudarnas» distraherande uppenbarelser.

Religionen kan även ha vissa andra tillämpningar.

I Koranen finns en hel del förhållningsregler, inte minst gällande kvinnans ställning, uppförande, klädsel o. dyl. Om bruket att bära slöja står det bl. a. att överklädnaden skall täcka ansiktet när de (kvinnorna) går utomhus, för att de skall igenkännas såsom ärbara. Med tanke på att slöjan täcker dem från hjässan till tån och endast lämnar en liten springa för ögonen, skulle man kanske i den allmänna hygienens namn vilja rekommendera en liten prutning på ärbarheten.

Något utkast till trafikförordning finnes däremot inte i Koranen, vilket livligt

beklagas. Resultatet har blivit som SIB:s montagechef i Karachi ing. R H Johanssons uttrycker det en »jump or die»-anda, i stil med vad de japanska kamikazeflygarna utvecklade under andra världskriget. Bilar, mc, hästar, kameler, åsnekärror, hundar och människor i en enda »jävulskarussell». Vid möten med spårvagnar, kamelkärror etc. är det helt på sin plats att passera dem på fel sida. Finns det inte plats, så blir det – kanske. Visserligen står en polis i nästan varje gatukors och viftar, blåser och gör stopptecken, men det betyder ingalunda att man skall stanna för den skull. Själv lyckades jag aldrig få klart för mig när han skulle tas på allvar.

En viss känsla för livets realiteter skall även tillerkännas landets vägbyggare. Med utgångspunkt från att vattnet re-

tjusande eller tjugiga, i varje fall tycks inte ormen anse det. Efter att ha förhandlat om priset och enats om att det skall sänkas från 2 kr och 10 cigarretter till 1 kr kan föreställningen börja. Att få ormen vaken är svårt, men med lämpliga metoder, skakningar av korgen, svordomar o. dyl. börjar den så sakta vaggas. Det gäller då för »tjusaren» att blåsa för glatta livet så att inte ormkraken somnar igen, men det gör den nu som regel i alla fall. Vill man betala ytterligare några kronor går det bra att få låna ormen en stund. Så paradiskt är det emellertid inte.

När man med lungor och näsa välfyllda med den saltmättade havsluften på kvällen vänder åter mot staden konstaterar man redan vid mötet med det första åsnekadavret (som i solvärmen

Typiskt shoppingcenter i Karachi

presenterar den verkliga hårdvalutan har man bestämt sig för att en vägbank inte får innebära något stopp för diverse tillflöden. Vad var då naturligare än att schakta ut vägen här och där så att vattnet kan rinna över vägen istället för under (vill inte Muhammed komma till berget...) Resultatet blir naturligtvis att vägarna periodvis är alldeles oframkomliga, men i så fall går det ju bra att vänta och det behöver kanske inte ta så många dagar.

För att kunna komma ut till havet kan det emellertid vara värt att försöka forcera de översvämmade områdena. På stranden kan man få tillfälle att njuta av diverse intressanta saker. Man kan se på jättesköldpaddor, rida på kameler, bada i 27-gradig saltlake, träffa ormtjusare samt omstrålas av evigheten.

Ormtjusarna är nu varken särdeles

antagit ansefnliga proportioner) att avlopps- och kloaksystem lämnar en del övrigt att önska. Stanken i staden är obeskrivlig, säkert ohälsosam och som tidigare påpekats tusenärig – minst.

När kursdeltagarna sista dagen bjuder på en träkolsgrillad kabab (två – och dessa rader hade aldrig blivit skrivna) förstår man att det finns hemligheter i detta stora land som man gör bäst i att inte försöka utforska, för man skall minnas vad som står i Koranen (Hopvikingens Sura)

*när himlens dok flås undan
som huden på en kamel,
när helvetet mäktigt flammnar,
när paradiset är nära –
då får varje själ veta
vad gärningar den begått.*

Jan Krook

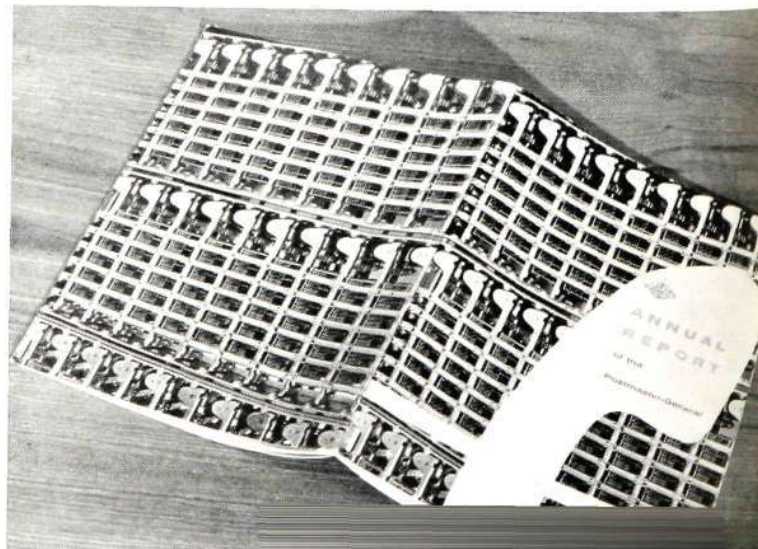
I. v. demonstrerar ing. i Bøberg, försäljningschef vid L M Ericssons Signal AB, den blockstydda modelljärnvägsanläggningen för Ceylons industri- och kulturminister Maithripala Senanayake vid dennes besök på L M Ericssons huvudfabrik. I bakgrunden ses fr. v. generalkonsul B Hallström, Colombo, dir. G Fernstedt, ing. B-L Thul och dir. H Lindberg, L M Ericsson.

Nedan ses Etiopiens ambassadör Abate Agede (i mitten) och ambassadrådet Assefa Temtimta del av ing. E Lundqvists telefonhistoriska vetande vid ett besök på L M Ericssons huvudfabrik i slutet av juni.

I slutet av maj hade L M Ericssons huvudfabrik visit från Liberia. T. v. på bilden nedan ses Mr. S H Butler, Commissioner of Communications, och t. h. Mr. L Grigsby, Inspector of Post and Telegraph, glatt samspråk i L M Ericsson-telefoner av högst olika datum.

Australian Post Office har för sin verksamhetsberättelse 1962 valt att avbilda L M Ericssons koordinatväljare på omslaget, som ses nedan.

I samband med en internationell civilförsvars-konferens i Genève i slutet av maj anordnades en civilförsvarsutställning, där ett stort antal utställare från många länder på ett representativt och realistiskt sätt visade civilförsvarets materielresurser av i dag och dess användning. Sedan den föregående utställningen på hösten 1961 har L M Ericsson fått en betydande order på ett larmsystem för de schweiziska vattendammarna, vilket var en av anledningarna till att man också i år deltog med larmanläggningar med tyfoner. Ett mycket stort antal delegater från ett 30-tal länder tog intresserat del av vad som visades och lyssnade gärna i någon av de tre utställda Ericofonerna till en inspelning av Stockholms flyglarm, även den utförd av tyfoner levererade av L M Ericsson. Övan.

14 länders handelsråd och handelsattachéer i Stockholm besökte L M Ericssons huvudfabrik i slutet av maj. T. v. ses gruppen lyssna till ett orienterande föredrag i utställningshallen.

I samband med ett föredrag »This is Egypt» av dir. Adly Fuad Bishara, chef för en egyptisk studiegrupp hos L M Ericsson fick bolaget besök av Förenade Arabiska Republikens ambassad i Stockholm. På bilden t. h. tar ambassadör Salah El-Din Gohar (sittande i mitten vid bordets långsida) intresserat del av ing. E Lundqvists demonstration av Ericovox tillsammans med (fr. v.) chefsingenjör Abdulaziz Kamel (UARTO), ambassadrådet Mahmoud Seliem, personlige sekreteraren Salah Saleh och ing Bishara.

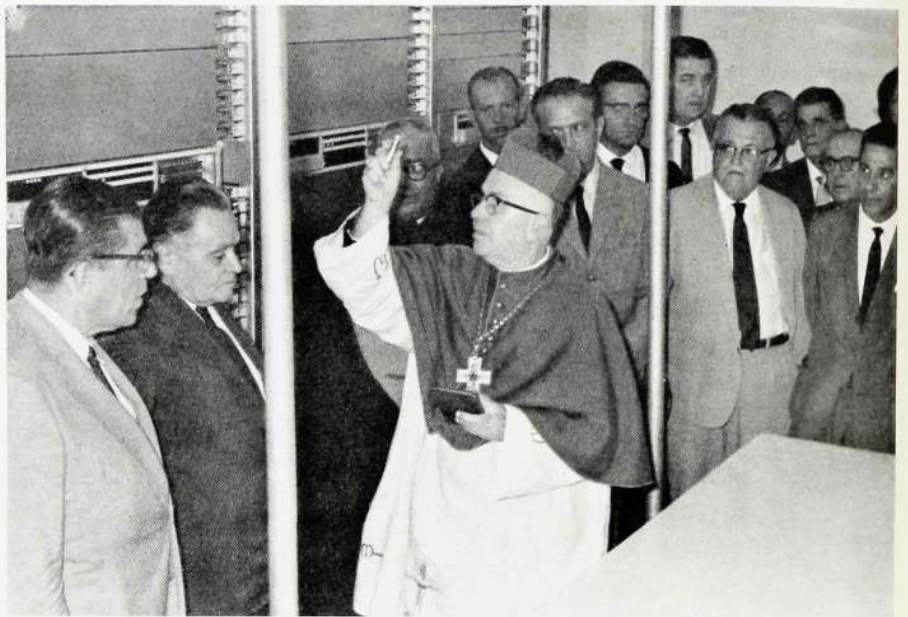
satte man spaden i jorden för att lägga de första kanaliseringsstråken och sedan dess har ett mycket omfattande kabelnät förlagts, huvudsakligen i kanalisation. Stationsutrustningen har till större delen levererats av Telefonaktiebolaget L M Ericsson, medan Ericsson do Brasil har medverkat med förbindning och provning.

Den 17 januari 1963 gick tre stationer om sammanlagt 14 000 linjer i drift. Ytterligare en station om 1 000 linjer följde i februari och en om 2 000 linjer i maj. Samtliga arbeten skall vara avslutade under 1963.

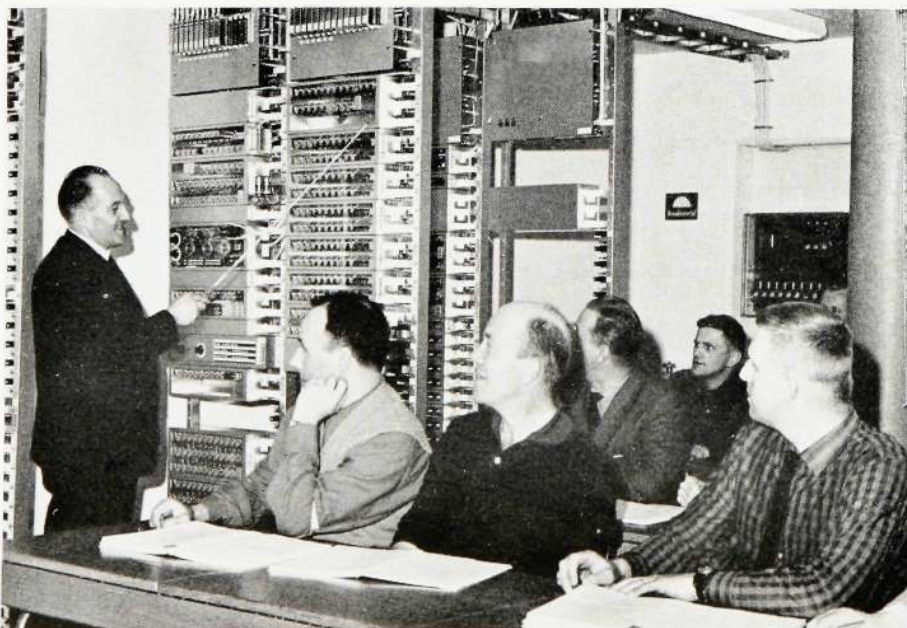
Ny LM-anläggning i Recife

Recife är Brasiliens tredje stad med över 800 000 invånare. Den är huvudstad i delstaten Pernambuco och huvudort i nordöstra Brasilien, ett område med cirka 25 miljoner invånare. Staden är ett viktigt kulturellt, administrativt och kommersiellt centrum med en livlig hamn. Stads kärnan har höghusbebyggelse av modernaste snitt och befinner sig i sjudande utveckling. En stark kontrast till denna bebyggelse erbjuder grannen Olinda med sina gamla kyrkor, en gång Brasiliens huvudstad.

Behovet av tillfredsställande telekommunikationer i dessa städer har länge varit akut. De båda städerna betjänades av en föråldrad telefonanläggning om endast cirka 6 000 linjer. Under 1960 kontrakterade ett nybildat telefonföretag, Companhia Telefônica de Pernambuco, med Ericsson do Brasil en ny telefonanläggning för Recife jämte Olinda omfattande sju stationer om totalt 20 600 linjer av L M Ericssons koordinatväljar-system jämte ett helt nytt nät. I maj 1960

Recife är en stad av modernaste snitt stadd i sjudande utveckling. Överst en vy av stadsdelen Santo Antonio. Därunder en bild från invigningen av Recifestationerna.

CTC-skolning

SJ bedriver en intensiv verksamhet för utbildning av sin personal. Utbildning i bl. a. signalteknik sker i signalskolan i Ängelholm, där man byggt upp hela signalsäkerhetsanläggningar och samlat olika typer av signalmateriel.

I järnvägssignaltekniken ingår även fjärrstyrning av signalanläggningar, CTC. Utbildning av personal för underhåll av CTC har hittills skett vid L M Ericssons Signalaktiebolag i Stockholm, där grupper om ca tio man undervisats under en å två veckor. Från och med 1963 har denna utbildning förlagts till Ängelholmsskolan. För att göra undervisningen effektiv har SJ från SIB inköpt en prov- och demonstrationsanläggning, som installerats i signalskolan.

På bilden undervisar signalmästare Sigvard Nilsson, SJ, en grupp signalreparatörer i CTC.

Hur blev årets semester?

Hur blev årets semester? Bra, hoppas vi, med mycket sol och värme. Vädrgudarna blev ju i stort sett vänliga under juli månad för ovanlighetens skull. Vad har då LM-arna gjort under vilomånaden? Som omväxling försökte vi leta fram mera ovanliga semestersysselsättningar, men det visade sig hart när omöjligt att hitta något originellt. Antingen föredrar man det gamla vanliga eller också gömmer man sig. Eller kanske rent av spar sig till Kontaktens tävling »Mitt bästa sommarminne», som utlystes i nummer 3 och nu går in på sista varvet. Tävlingsdeltagandet har dock hittills varit så dåligt att vi utsträcker tävlingstiden till den 30 september.

Men det var om semestern de här raderna skulle handla. Först några axplock från Karlskrona.

Att alla svenskar åker utomlands på sin semester är ett påståande som vi hört i flera år nu. När det gäller personalen vid KA-fabriken stämmer det inte riktigt. Visst finns det en del som åker på sällskapsresor eller själva bilar på kontinenten, men de allra flesta håller sig dock i hemtrakten. Inte att undra på förresten, för hur många har tillfälle att njuta av en underbar natur och härliga bad på så nära håll som just Karlskronaborna. På de många och vackra öarna i Karlskrona skärgård är det åtskilliga LM-are som skaffat sig sommarstugor, som man inte gärna lämnar för att ge sig iväg på tröttande resor.

En som är speciellt förtjust i skärgården är Goy Akesson, som i vardagslag arbetar på Vt 63. Goy ägnar en stor del av sin lediga tid åt segling – se bilden. Under sina tre semesterveckor i år har han med sin båt Goyan deltagit i två stora tävlingar. I jubileumsseglingarna i Karlskrona vann han alla seglingarna och i den s. k. Hanöregattan som i år gick i Ronneby segrade han i fyra seglingar av sex. Att Goy som tävlar i seperatklass II är nöjd med sin semester är självklart.

En som också ägnat hela sin semester åt idrott är Ove Svensson på planeringsavd. Ove som är mannen bakom Blekinge Fotbollsförbunds utmärkte ungdomsarbete har i år varit överledare för fyra träningsläger på den vackra Karlsläs-gården. Under sin semester har Ove hunnit bibringa 315 grabbar i 13-18-årsåldern sina kunskaper i fotboll. Bland dem som fått delta på ett träningsläger är Stellan Johansson på Ev, och han kan intyga att någon semester i betydelsen

vila var det inte för Ove. Men själv är han nöjd och tycker att det varit semester.

Bland dem som trots alla vackra ord om Blekinge ger sig iväg ut på den europeiska kontinenten är Elin och Kent Svensson. För sjunde året i följd har de lastat sin bil med campingutrustning och gett sig iväg. Västtyskland, Holland, Belgien, Frankrike, Italien och England är länder man tidigare provat på, så i år gick färden till Österrike och Jugoslavien. Kent Svensson som hunnit bli en erfaren bilturist kan berätta att Österrike och Jugoslavien är två utmärkte semesterländer, till vilka man gärna återvänder.

En mera ovanlig semestersysselsättning ägnade sig ingenjör Gotthard Nyholm, HF/Rr, åt, som semesterforskade på universitetsbiblioteket i Lund. Efter att under flera år tillsammans med sin fru ha ägnat sig åt släktforskning i landsarkivet i Lund och där nu materialet börjat tryta, tog han upp ett annat forskningsområde som intresserar honom mycket, nämligen flygningens barndom. Efterforskningar i Kungliga Biblioteket i Stockholm över tillgänglig litteratur visade att en mycket intressant bok i detta ämne endast fanns i ett exemplar just i Lund. Han tog därför tillfället i akt och bekantade sig med denna bok, skriven

av brasilianaren Alberto Santos Dumont och handlande om dennes mer eller mindre lyckade flygförsök med styrbara ballonger. Originalboken skrevs på franska, men här i Sverige finns bara ett exemplar i tysk översättning med titeln »Im Reiche der Lüfte». Den utkom 1905. Boken fångade ing. Nyholms intresse så starkt att han ägnade flera dagar åt att göra en översättning i sammandrag av den.

Härav förstås att allt som rör sig i luften är ett av hans stora intressen. Och det har det varit alltsedan han bevittnade de första ballonguppstigningarna i gamla Idrottsparken i Stockholm, något som stal mycken tid från läxläsningen, till de första flygskutten som pionjärerna Legagneux och Cederström gjorde på Ladugårdsgärdet. Värnplikten senare vid flygkompaniet i Malmslätt stärkte ytterligare detta intresse.

– Då nu avståndet i tiden ger mer perspektiv på utvecklingen är det med stor beundran man minns sin barndoms hjältar och vill veta litet mera om dem, säger ing. Nyholm. Nästa år börjar pensionen och då blir det mer tid till flyghistoriska studier.

Forskningen i Lund uppmärksammades för övrigt av Skånska Dagbladet med en intervju i tidningen den 5 augusti.

Pigg telefondam blev pensionerad vid 94 års ålder

Världens piggaste telefondam utnämner vi omgående fröken Anna Nymalm, Helsingfors, till. Fröken Nymalm, bättre känd som Nanna för alla LM-are i Finland och många i Sverige, avgick nämligen med pension från Helsingfors Telefonförening sista april i år i en ålder av så gott som 94 år.

Är det någon som tvivlar?

Det är faktiskt sant även om det låter otroligt. Och otrolig är just vad »Nanna» är. Pigg och vaken och med en skälm spelande för fullt i ögonvråna replikerade hon ingenjör Eric Lundqvist vid sitt besök på HF, så att denne annars aldrig svarslöse man ofta hade svårt att inte tappa hakan. Besöket på HF var för övrigt ett led i den resa till Köpenhamn som Nanna fick som avskedsgåva av arbetskamrater och ledning vid HTF och som hon företog i sällskap med sin mångåriga vän och arbetskamrat fru Eva Wendelin.

Fröken Nymalm anställdes första gången vid Helsingfors Telefonförening år 1906 som den första kvinnliga montören vid montaget av den då nya manuella telefoncentralen vid Högbergsgatan 35. Hennes arbete bestod huvudsakligen av utformning och inlödning av kablar och multipelmattor i de av LM Ericsson levererade centralborden. Efter centralens färdigställande stannade hon kvar i driftsarbete där, varvid hon sysslade med reparation och nytillverkning av förmedlingsbordens kopplingsnören.

Efter fem år slutade hon och blev i fjorton år guvernant för sina systersöner. Hennes svåger var ingenjör hos LME i Moskva och somrarna tillbringade Nanna där, för att om vintrarna övervaka barnens skolgång i Helsingfors. Skall vi spå att det var Nannas inflytande som fick

två av systersönerna att bli ingenjörer och att en av dem hamnade på en betydande post hos LME i Helsingfors.

År 1925 uppenbarade sig Nannas ungdomliga varelse ånyo på Helsingfors Telefonförening för att ansöka om återinträde i tjänst. Den förbluffade personalchefen kunde emellertid vid genomgång av Nannas vitsord inte annat än falla till föga för den snart pensionsberättigade ungdomen, 56 år gammal.

Nanna blev nu tillverkare av snoddar och snören vid verkstadsavdelningen, ett arbete som hon blev trogen tills hon avgick med pension den sista april i år, inte på grund av att de 94 åren började tynga, utan för att »även de unga skall få sin chans».

Hälsan har alltid varit utmärkt. Nannas sjukdagar är lätt räknade och då har det bara gällt förkylning eller andra bagateller. För tio år sedan blev hon dock ordentligt sjukskriven efter ett missöde vid fotbollsspel med en med blyskrot fylld papperskartong som fotboll. Nanna hade nämligen för vana att tillsammans med ynglingarna på avdelningen spela kartongfotboll som rekreation på frukostrasten. Olyckligt nog inriktade hon

94-åriga fröken Anna Nymalm skriver sitt namn i gästboken under överinseende av ingenjörerna Torsten Kling och Eric Lundqvist.

sin energi på fel kartong denna gång med åtföljande saltomortal, bruten arm och sjukskrivning som påföljd.

Nannas fina hälsa kanske kan förklaras med hennes stora intresse för frisksport. År 1941, alltså som 72-åring, genomförde hon inom fastställd maximitid den 15 km långa landskampsgångtävlingen. Under 20 års tid deltog hon som aktiv gymnast inom HTF:s idrottsförenings kvinnliga gymnastiksektion. Som 82-åring deltog hon fortfarande i motionsgymnastiken. Och ännu som 90-åring var Nanna med som »turist» i HTF:s idrottsklubbs orienteringstävling.

Hon gick igenom den 4 km långa banan med karta, kompass och guide. Då Nanna dröjde rätt länge på väg och då vädret inte var det bästa tänkbara blev man orolig och sände en patrull för att leta efter henne. Då patrullen så småningom fann henne på banan sade hon: »Skynda er hem grabbar så ni inte blir våta. Och se till att ärtsoppa är färdig när jag kommer till stugan.»

Forts. på sid. 79

Apropå ovanliga besök så har några elever från Tomtebodas blindinstitut varit på HF och stiftat bekantskap med utställningen. Hur demonstrerar man då en utställning för blinda? Ingenjör Eric Lundqvist, som lotsade eleverna runt, kan svara på den frågan. Genom att beskriva rummet och föremålen samt låta vederbörande med händerna känna föremålens former kan man låta dem få en god uppfattning om vad som finns på utställningen. Till och med ringa klarade eleverna av. Och efter demonstrationen gjorde eleverna en rundvandring på verkstaden med god behållning. På bilden håller två elever på att bekanta sig med Intervox och en telefon med knappats.

Skojigt på Resarö...

Ett 70-tal LM-barn har även i sommar fått njuta av sol, värme och salta bad vid LM-kolonin på Resarö. Vädret har i sommar varit ovanligt gynnsamt, berättar kolonins föreståndarinna fru Ingrid Odén, då främst för första omgången som hade det härligt under juli månad. Inga olycksfall eller sjukdomar finns att rapportera och att ungarna har haft det härligt framgår väl av bilderna.

I år har man haft det extra trevligt på kolonin med tre marsvin som lek-kamrater. De blev givetvis omåttligt populära och skor (bilden t. v.). Rutschkanan var också flitigt i användning under överinseende av fru Odén (nedan t. h.). När Kontakten hälsade på hade man maskerad. Både barn och »fröknar» spökade ut sig av hjärtans lust och till sist tog man igen sig med saftkalas i gröngräset (nedan t. v.).

var det väl inte för en liten parvel att hitta rätt fotbeklädnad bland alla stövlar och skor (bilden t. v.). Rutschkanan var också flitigt i användning under överinseende av fru Odén (nedan t. h.). När Kontakten hälsade på hade man maskerad. Både barn och »fröknar» spökade ut sig av hjärtans lust och till sist tog man igen sig med saftkalas i gröngräset (nedan t. v.).

Vid halvårsskiftet inträdde en välkänd LM-profil i pensionärernas led. Det var gymnastikdirektören fru Astrid Widell som tog farväl av alla dåliga LM-ryggar och nackar. Någon närmare presentation behövs väl inte av denna dam som så många kommit i kontakt med och uppskattat, inte minst för hennes skickliga händer under välgörande massagestunder.

Sedan 1945 då LM heltidsanställde en sjukgymnast har fru Widell stått för knådning och kortvägsbehandling av ett imponerande antal LM-are. Nu har inte fru Widell fört någon privat statistik, men i runt tal 14 000 behandlingar per år har hon hunnit med de senare åren. Då räknar hon med alla slags behandlingar: kortväg, gymnastik, massage och

huvudrörelserna och yrselkänslorna som en hjärnskakning ger upphov till.

Diskdegenerationen i halskotpelaren som ofta orsakar den s. k. nackspärren, då nacken låser sig, hör också till det som fru Widell har fått klara av. Doktorn ordinerar »hängning» och så tar fru Widell fram »galgen», en sinnrik apparat där huvudet dras upp i rätt läge och de liksom hoptryckta halskotorna får lindring.

Mycket vanligt är också ischias som förutom genom annan fysikalisk behandling lämpligen kureras i en ribbstol, där man hänger i armarna och låter kroppstyngden räta ut ryggen. Apropå ribbstolarna så är fru Widell en varm anhängare av dem. De borde absolut finnas på varje avdelning, även på kontoren,

Välkänd LM-dam pensionerad

fraktionsbehandlingar. Men så har hon också haft ett stort arbetsfält. Förutom HF och T har bl. a. Erga, SIB och KV bidragit med patienter.

– Från början höll vi till i skärmbildsrummet, berättar fru Widell för Kontakten. Då hade vi bara en värmelampa och en massageplint. Redan hösten 1945 flyttade vi in i en lokal intill packrummet, första »kortvägen» kom och strax efter den andra. Snart nog fick vi de nuvarande lokalerna, där sedan verksamheten svällt ut enormt. Väntelistorna är

långa och för att klara den aldrig sinande patientströmmen blev det ytterligare en sjukgymnast från 1 november i fjol.

Dåliga ryggar har varit mest förekommande även om en viss efterbehandling av olycksfall ingått i arbetsuppgifterna. Nu är det dock mycket ringa olycksfall i arbetet på LM, de flesta inträffar till och från arbetet samt under fritiden. Där emot kommer hjärnskakningar i hög grad in i sjukgymnasternas arbete. Det gäller den s. k. silversköldsbehandlingen, som går ut på att övervinna motviljan mot

och inte som nu bara på verkstäderna. Mycken ryggvärk skulle kunna undvikas om alla hade möjlighet att då och då hänga en stund och räta ut kroppen.

– Ryggbesvären är nämligen inte någon typisk verkstadsföreteelse, fortsätter fru Widell, speciellt inte inom telefonindustrin, som ju är en typisk sittande industri. Framför allt beror ryggbesvären på att vi sitter fel, även om mycket gjorts på senare tid för att vi skall lära oss att sitta riktigt. Och dessutom sitter

Forts. på sid. 80

Vinster i Konstföreningens medlemslotteri

Konstverk till LM-arna

Torsdagen den 6 juni höll LME:s konstförening sin vårutlottning för medlemmarna. Man var nu framme vid den 32:a utlottningen sedan föreningens start 1947, och Albin Redtzer, Dhp, var nu som vid de tidigare utlottningarna den som såg till att allt gick rätt till.

Då årsavgiften från och med i år höjts från tidigare 12 till 16 kronor och medlemsavgifterna i stort sett oavkortade används för inköp av konst hade styrelsen nära 4 000 kr att disponera för denna den första av årets två utlottningar. Summan fördelades på sju vinster med målningar av konstnärerna Gideon Börje, Tore Wideryd, Per Lindekrantz, Sven Hellström, Elof Ulaner samt Hans Fritzdorf och en terrakottastatyett av Astrid Rietz.

Bilden visar den spännande dragningen, fr. v. Karl Einar Österlund, Vt 18, Aina Karlsson, Las, Albin Redtzer, Dhp, M Waller, Lna, E Ahrent, Dhs, Lennart Blom, Dfu, och Ragnhild Boström, Ekl.

TRÅDSTUMPAR

NÄR UPPFANNS TELEFONEN? — ORIGINELLT
GÖMSTÄLLE — SJUNGANDE LM-ARE EFTERLYSES

Vid årsskiftet fanns det 3 053 752 telefonapparater i Sverige. Ökningen under året var 149 579. Det innebär en telefonföretagare av ungefär 402,8 apparater per 1 000 invånare. 2 855 548 apparater var anslutna till helautomatiska stationer, vilket motsvarar 93,5 proc. av det totala antalet.

Dessa siffror står att läsa i »Det hände 1962», Televerkets årliga redogörelse. Där kan man också läsa att antalet helautomatiska telefonstationer vid årsskiftet var 5 038 sedan man automatiserat 265 stationer under året.

Televerkets inkomster uppgick till 1 333,7 milj. kr med en vinst av 87,8 milj. Svenska folkets telefonsamtal inbringade 1 010,2 milj. medan radioverksamheten svarade för den näst största inkomstposten, 230,5 milj.

Beträffande radio- och TV-verksamheten kan nämnas att vid årets slut var 42 FM-stationer i drift, vilka beräknades ge 98 procent av svenska folket möjlighet att lyssna på radioprogrammen på ultrakortvåg.

Tretton nya TV-sändare togs i bruk och därmed uppgick hela antalet TV-sändare till 72, varav 18 var slavsändare, vilka beräknades ge mottagningsmöjligheter åt cirka 90 procent av landets befolkning.

Antalet televisionsradiolicenser ökade under året med 269 517 och var vid årsskiftet 1 626 474 eller 215 per 1 000 invånare. 8 500 TV-licensskolkare ertappades under 1962 och inte mindre än 18 500 upptäcktes ha tjuvlyssnat på radio.

*

I Automatic Nyt, personaltidning för Telefon Fabrik Automatic A/S i Danmark hittade vi ett intressant klipp om när telefonen egentligen uppfanns.

»Det västtyska postväsendet utgav nyligen (under 1961) ett speciellt frimärke med anledning av 100-årsdagen av telefonens födelse. Om man frågar vem som uppfann telefonen så svarar de flesta Graham Bell. Hans uppfinning härstammar emellertid från 1875 och demonstrerades för första gången på världsutställningen i Philadelphia år 1876. Har man tagit fel på årtal i Tyskland? Nej, förklaringen är den att telefonen i verkligheten uppfanns två gånger. Uppfinnare

nummer 1 var den tyske skolläraren Philip Reis som byggde sin apparat redan 1861.

Han hade emellertid inte samma praktiska sinne som Bell som hade öga för sin uppfinnings stora användningsmöjligheter och därför fick ut mera av den. För Reis var det huvudsaken att bevisa att ljudsvängningar kan fortplantas över stora avstånd med hjälp av elektricitet. Det lyckades han också med men han kunde inte övervinna de tekniska svårigheter som hindrade ett praktiskt utnyttjande av uppfinningen. Det visade sig nämligen att hans telefon inte kunde korrekt återge den mänskliga stämman. Allt tal förvrängdes till oigenkännlighet. I gengäld kunde apparaten återge violinspel mycket bra, men det hade man inte användning för på den tiden.

Den första mening som sades i telefonen var: 'Min herre, Ni är en åsna!' Så småningom gick det dock mera högtidligt till då Reis i oktober 1861 presenterade sin apparat för medlemmarna i den förnämliga sammanslutningen 'Physikalischer Verein' i Frankfurt. Uppfinningen väckte naturligtvis en del uppseende, men ofullbordad som den var tappade man snart intresset för den, var efter den föll i glömska.»

*

Från Sydafrika rapporteras att vid en explosion i Modderfontein Dynamite Factory togs bl. a. rämnade i en byggnad för personalmottagning. Mellan sprickorna i taket upptäckte man tre dammiga pappersrullar, som visade sig vara ritningar till en telefonväxel och annan materiel, som LM Ericsson levererat för cirka 25 år sedan. Det anmärkningsvärda med upptäckten var inte så mycket vad ritningarna föreställde som det originella gömstället — en ovanlig förvaringsplats för sådana dokument.

*

»Sången ädla känslor föder», heter det, men nu undrar LM:s blandade kör vid HF om inte LM-arna har behov av »ädla känslor». Så här frågar man. Har den ökade levnadsstandarden kvävt svenska folkets sångarglädje? Vet inte LM-arna om att det existerar en livaktig blandad kör på vårt företag?

Behovet av sångare är som alltid stort och nu vädjar man till alla sångintresserade, kvinnor såväl som män, att in-

Gatubild

På gatan står ett åttamannalag — sex overaller och två överrockar. Ett skjul, en motorborr och några bockar är också redo för en arbetsdag.

En overall har mödosamt fått tag i borren, medan ena rocken plockar bland papper. Det skall göras överslag, när jobb fördelas på kommunens skockar.

Två överrockar reser hem i tjänstearken. Sex overaller gör ett hål i marken. En läcka hittas inte i en hast.

»KÖR SAKTA» manar skylten i trafiken som en signal för arbetspolitiken.

Sex overaller håller kafferast.

Medusa

träda i LM-sångarnas led. Trevlig körsångsövning i glada sångares lag garantas. Anmälan mottas av fru Karin Arevald, Bensinstationen HF, tel. 19 00 00/35 45, bostaden 19 51 37.

Erkännande

En LM-are besökte Australien och såg för första gången en känguru. Han gjorde stora ögon och sade slutligen:

— En sak måste jag medge. Era grashoppor är större än våra.

Säg det i toner...

Musik under arbetet förekommer dagligen på LM. Lunchmusik plägar förekomma då och då, när LM-orkestern är på spelhumör. Lennart Gellervik på Läringskolan vid HF har gått in för att säga det i toner och passade en lunchrast på att hålla en privat lunchkonsert för Inger Wikström, Mr.

Sommarspelen 1963

Sommarspelen som även i år omfattade fri idrott, fotboll och varpa fick glädjande nog ett mycket gott deltagande. Friidrotten och varpan avgjordes på Kristinebergs idrottsplats, medan fotbollspelarna fick göra en resa till fotbollsstaden Norrköping. Friidrottarna tävlade som tidigare i klasser för seniorer, y. oldboys, ä. oldboys, juniorer och damer.

Fotboll

KCM i fotboll vid Norrköpings paradis Himmelstalund fick en strålande upptakt med flödande sol och många deltagare. Inte mindre än sexton lag ställde upp till kamp om det hägrande mästerskapet. Norrköpings LME-klubb, som trots att den bara existerat ett år fått arrangera detta KCM kunde bjuda både deltagare och publik på en weekend med sport, bad och förströelse, trots att molnen tidigare i veckan hängt tunga över textilstaden. Men turen var klubben trogen och när de gamla rivalerna HF-Katrineholm tog planen i besittning lyste solen från en klar himmel. Värmen var god och både »Puskas» och Sörbom från Kh resp. »jordpäraklubben» i Visby syntes tunnklädda på den gröna mattan. Tavlan blev fullständig på söndagen då omkring 300 åskådare kantade planen ömsom i baddräkt och full mundering.

Resultatmässigt gick det väl som de flesta trodde. »Mexicos» karlskronaiter utan sin populära ledare gick rakt igenom turneringen utan motstånd. Största bekymret var väl Göteborg som stretade emot i det längsta. Största överraskningen var i alla fall Ronneby. Utan tvekan spelade laget turneringens bästa fotboll och denna lilla klubb kommer säkert att höra av sig i ännu större sammanhang. För arrangerande klubb kanske förhoppningarna varit större, men små tuvor stjalper ofta stora lass, eller hur HF och Kh.

Efter finalen vidtog prisutdelning, som genom gott tillmötesgående av LME-företagens idrottsförbund kunde berika slutspelsklubbarna med priser av varierande valörer.

Fri idrott

För att börja med damerna så var det även i år rätt bra med deltagare och även resultaten var relativt goda. Sommarspelens »miss» Kai Hall från KV visade åter sin goda klass och hemförde tre mästerskap, medan mästerskapet i slungboll gick till HF och Ann Marie Eriksson. Tyvärr så var det endast de sedvanliga namnen i prislistan. Idrottsintresserade damer efterlyses fortfarande.

Seniorklassen hade samlat många deltagare i startlistorna men beklagligt nog var det åtskilliga som uteblev. I år var det väl det vackra vädret som bar skulden. Ett annat år kan det vara regn som lägger hinder i vägen för ett massdeltagande. Trots det så blev det i alla fall en del folk och samtliga grenar var välbesatta. De finska namnen dominerade resultatlistorna även i år och då speciellt i kastgrenarna. Ingvar Marks från Kabelverket hemförde två mästerskap. T Joulamo från Huddingefabriken blev även han dubbelsegrare. Y. oldboysklassen dominerades av förbundssekreterare Stephan Kullberg. I denna klass kom också spelens enda KCM-rekord genom Gösta Steen, Göteborg, som noterade 41,19 i diskus.

Ä. oldboys gick helt efter ritningarna och Börje Rosell knep som vanligt mästerskapet i diskus. För vilken gång i ordningen? Dubbelsegrare blev förre rekordhållaren och svenske mästaren i inomhushopp K E Ekman med seger på 100 meter och i längdhopp.

Juniorklassen var som vanligt litet tunn, men man kunde i alla fall notera ett verkligt stort namn i Karlskronas Tommy Carlsson, som hemförde fyra segrar. HF:s lovande Bertil Yvling och KA:s Urban Svensson tog de övriga KCM-tecknen.

Friidrotten är nu på rätt väg och kommer det bara fler »Esso» och »BP» och kanske någon »LM» kan vi säkert se fram mot goda tider för LM:s friidrott. Årets sommarspel var ett steg i rätt riktning.

Varpa

Alla gamla kända namn finns fortfarande i toppen när det gäller varpa och Sixten Wagman/Wicke Eriksson fick återigen ett mästerskap. Efter mästerskap tio år i rad blev det ett par mellanår för det strävsamma paret, men nu är de åter igång och inne på en ny segerrad.

Sixten Wagman blev denna gång dubbelmästare då han även hemförde mästerskapet i CM varpa.

De bästa resultaten:

Fotboll

1/8-finaler:

HF-Katrineholm	2-0
Ronneby-Bromma	5-1
Erga-Karlskrona	0-5
Visby-Kumla	6-0
Huddinge-Radiola	3-2
Söderhamn-DKB	2-1
Alingsås-Norrköping	2-3
Göteborg-Ermi, K-krona	2-0

1/4-finaler

HF-Huddinge	4-1
Karlskrona-Göteborg	2-1
Ronneby-Norrköping	2-1
Visby-Söderhamn	1-3

Semifinaler:

HF-Karlskrona	0-6
Ronneby-Söderhamn	0-1

Final:

Karlskrona-Söderhamn	4-0
----------------------	-----

Medaljörer:

1) Karlskrona, 2) Söderhamn, 3) HF, 4) Ronneby.

Fri idrott

Seniorer

100 meter

1) Ingvar Marks, KV, 11.0, 2) Per Berg, SKV, 11.7, 3) Ivan Gerenyi, HF, 11.8.

400 meter

1) Ingvar Marks, KV, 54.8, 2) Olle Holm, HF, 55.4, 3) G Kasparsson, Göteborg, 56.0.

1 500 meter

1) Bertil Andersson, HF, 4.23.7, 2) K Kangas, HF, 4.24.2, 3) Rune Hammar, HF, 4.45.4.

Längdhopp

1) Olle Holm, HF, 6.22, 2) Ivan Gerenyi, HF, 6.05, 3) Per Berg, SKV, 5.54.

Höjdhop

1) Ivan Gerenyi, HF, 1.76, 2) T Joulamo, HU, 1.60, 3) Per Berg, SKV, 1.55, 4) Olle Holm, HF, 1.55.

Kulstötning

1) T Joulamo, HU, 13.38, 2) P Tiilima, KV, 11.44, 3) K Holm, SKV, 11.13.

Diskus kastning

1) Gösta Steen, Göteborg, 39.15, 2) T Joulamo, HU, 37.31, 3) K Holm, SKV, 31.91.

Spjutkastning

1) T Joulamo, HU, 42.97, 2) L Kiskinen, KV, 42.78, 3) G Wik, KV, 39.36.

Ä. oldboys

100 meter

1) K E Ekman, HF, 13.0, 2) Börje Rosell, HF, 14.0, 3) Bertil Bååth, KV, 14.2.

Längdhopp

1) K E Ekman, HF, 4.59, 2) Börje Rosell, HF, 4.55, 3) Bertil Bååth, KV, 4.50.

Höjdhop

1) Elis Cornvik, SRA, 1.45, 2) K E Ekman, HF, 1.35, 3) Bertil Bååth, KV, 1.30.

Kulstötning

1) O Siik, HF, 10.61, 2) K E Ekman, HF, 10.60, 3) Elis Cornvik, SRA, 10.17.

Diskus kastning

1) Börje Rosell, HF, 32.12, 2) O Siik, HF, 28.40, 3) Elis Cornvik, SRA, 27.34.

Y. Oldboys

100 meter

1) Stephan Kullberg, HF, 11.9, 2) Einar Karlsson, HF, 13.0, 3) Gösta Steen, Göteborg, 13.5.

1 500 meter

1) Arne Åhsenlund, HF, 4.57.8, 2) S Reselow, FÖB, 5.23.0, 3) T Carneberg, GV, 5.42.8.

Längdhopp

1) Stephan Kullberg, HF, 5.49, 2) S Reslow, FÖB, 4.94, 3) T Lindberg, SIB, 4.87.

Höjdhopp

1) Stephan Kullberg, HF, 1.55, 2) T Lindberg, SIB, 1.50, 3) S Reslow, FÖB, 1.45.

Kulstötning

1) Gunnar Blomberg, HF, 11.60, 2) Gösta Steen, Göteborg, 10.54, 3) S Garebrandt, SKV, 9.69

Diskus kastning

1) Gösta Steen, Göteborg, 41.19 (nytt KCM-rekord), 2) Gunnar Blomberg, HF, 38.20, 3) S Garebrandt, SKV, 27.22.

Juniörer

100 meter final

1) Tommy Carlsson, KA, 11.9, 2) H B Svensson, KA, 12.3, 3) Bertil Yvling, HF, 12.4.

1 500 meter

1) Bertil Yvling, HF, 4.39.1, 2) B Weibe, HF, 5.16.0.

Längdhopp

1) Tommy Carlsson, KA, 5.90, 2) H B Svensson, KA, 5.47, 3) Rolf Engman, HF, 5.40.

Höjdhopp

1) Tommy Carlsson, KA, 1.60, 2) H B Svensson, KA, 1.55, 3) Bertil Yvling, 1.50.

Kulstötning

1) Tommy Carlsson, KA, 10.64, 2) H B Svensson, KA, 10.01, 3) Urban Nilsson, KA, 9.58.

Diskus kastning

1) Urban Svensson, KA, 25.36, 2) Rolf Engman, HF, 20.83, 3) Ch. Axelsson, FÖB, 20.42.

Damer

80 meter försök. Heat I

1) Kai Hall, KV, 11.9, 2) Inga Petersson, KV, 12.2, 3) Anita Johansson, Göteborg, 13.1.

Heat II

1) Ros Marie Lindman, Norrköping, 12.0, 2) Ann Marie Eriksson, HF, 12.0, 3) Birgitta Holmberg, KA, 12.1.

Final

1) Kai Hall, KV, 12.0, 2) Ros Marie Lindman, Norrköping, 12.0, 3) Ann Marie Eriksson, HF, 12.4.

Längdhopp

1) Kai Hall, KV, 4.26, 2) Ros Marie Lindman, Norrköping, 4.19, 3) Inga Petersson, KV, 4.13.

Höjdhopp

1) Kai Hall, KV, 1.30, 2) Ros Marie Lindman, Norrköping, 1.25, 3) Maj Britt Nordström, Göteborg, 1.20.

Slungboll

1) Ann Marie Eriksson, HF, 32.63, 2) Ros Marie Lindman, Norrköping, 32.49, 3) Maj Britt Nordström, Göteborg, 31.53.

Varpa

Kulvarpa

1) HF lag I (S Wagman/W Eriksson), 2) HF lag II (E Nordfeldt/B Johansson), 3) SRA lag I.

CM-varpa

1) S Wagman, HF, 807 p., 2) W Eriksson, HF, 1 036 p., 3) O Winkler, SRA, 1 138 p.

Spänstiga LM-are i Söderhamn

Några spänstiga arbetsledare och tjänstemän vid LM-fabriken i Söderhamn har under den gångna vintern och våren ägnat sig åt gymnastik. Man träffades en gång i veckan i Söderhamns läroverks

gymnastiksal för att arbeta bort överflödigt fett och begynnande kulmagar. Ledare för gruppen var Gunnar Österberg, som - vilket framgår av bilden - erhöll några blomster vid avslutningen.

PIGG TELEFONDAM...

Forts. fr. sid. 74

Sin fysiska spänst har hon byggt upp genom långa promenader. Under krigsåren hände det ofta att hon gick sträckan Helsingfors-Sommaröarna på söndagarna, en nätt sträcka på cirka 2,5 mil. Det kunde till och med hända att hon som 75-åring gick sträckan tur och retur.

Historierna om Nanna är förstås legio och betecknande för hennes glada och spirituella väsen.

Då hon var så där 70 år gammal skulle personalen genomgå röntgenundersökning. Nanna hade inte erhållit kallelse, men då tjänstekamraterna, mest ynglingar, skulle ge sig iväg ansåg Nanna att hon trots allt borde vara med. Hon stod uppe på räcket till en tvåmeters balkong och ropade: »Pojkar, jag kommer med. Tag emot mej!» Varpå hon tog ett luftsprång och blev mottagen av arbetskamraternas starka armar. Då någon till slut kom underfund med att Nanna verkligen inte skulle vara med beslöt man återleverera henne. En kraftig grabb fattade tag i hennes armar, en annan i benen och så slängde man tillbaka henne till balkongen, där villiga händer åter tog emot.

En annan gång, Nanna var då 71 år,

Forts. fr. föregående sida

väcktes hennes intresse för motorcyklar. En av arbetskamraterna tog med henne som spätta på sitt åk. Han tänkte förstås att nu skulle Nanna bräckas, vred gasen i botten och inväntade resultatet. Ingen protest hördes men om en stund kom det från »spättan»: »Har du fel på motorn eller har du glömt att tanka eftersom det går så långsamt?»

Nannas pulpet blev nött av mångårig sysselsättning liksom den med omkastare och ohm-meter försedda provpallen, härstammande från Stockholm i början av 1900-talet. Hennes allra käraste plats utgjordes dock av en fjädrande rödboksstol och som hon inte avstått till förmån för nyare effektivitetsstolar. Kanske döljer sig någon hemlighet till hennes spänst i den gamla, troligen biologiskt riktiga, aristokratiska möbelen. Vid den avskedsfest som hölls för Nanna överräcktes också dyrgripen till henne, vederbörligen nyfernissad och försedd med inskription.

VÄLKÄND LM-DAM

Forts. fr. sid. 76

vi alldeles för mycket. Vi sitter på arbetet, vi sitter i bilen och när vi kommer hem sitter vi vid matbordet och sedan framför TV-apparaten. Undra på att ryggen tröttnar i förtid.

Nu är inte fru Widell någon fantast som vill göra oss till elitgymnaster. En stunds gymnastik varje dag och normal kroppsrörelse är hennes recept. Men det är viktigt att man tränar systematiskt. Tio minuters lätt gymnastik varje dag gör mycket mera nytta än våldsamma träningspass någon gång då och då, vilket som regel brukar få till följd att man känner sig ledbruten i flera dagar.

Inte minst med tanke på vår dåliga kondition bör vi träna dagligen, säger fru Widell. Många relativt unga har så dålig grundkondition att de redan efter någon minut börjar stänka och pusta under sjukgymnastiken och då gör de ändå bara rörelser som jag klarar av utan vidare.

Visst har det varit jobbigt många gånger, men jag har alltid älskat mitt yrke och att få hålla på med människor, säger fru Widell och vill i det sammanhanget ge företagsledningen en eloge för stor framsynthet ifråga om sjukvården, som bland annat resulterat i många fina apparater. Ett tack vill hon också rikta till alla, inte minst patienterna, som medverkat till att hennes många LM-år blivit jobbiga men roliga.

Nu stundar en välbehörlig vila, men känner vi fru Widell rätt blir den inte lång. Trots hennes önskedröm att vi alla skall bli spänstigare är det nog ingen risk för att det inte skall finnas övernog med dåliga ryggar och ge henne sysselsättning åtskilliga år till. En Amerikasemester vinkar dock först med besök hos en dotter i Californien. Kanske det också blir studier av sjukgymnastiken over there?

VI TACKAR

... för födelsedagshyllningar

Ragnar Appelqvist, HF/Vt 11
Malte Björklund, BA/VaC
Dagny Brenning, G/Vt 562
Harald Ekhammar, HF/Iv
Sigvard Ekman T/Tev
Arne Eriksson HF/Vpd
Alice Haglund, HF/Vp

John Hofverberg, HF/Zbp
Erik Lind, HF/Lnf
Karl-Eduard Lindma, HF/Ekl
Nils Lundborg, TVps
Anna-Lisa Lundqvist, G/Kip
Erik Lundström, HF/OnkC
Volrad Piirand, HF/Ytr
Tore Stengård, Vy/Vp
Martin Svahn, BA/Vt 462
Eric Wandel, GV
Axel Wennström, HF/Vbv
Herbert Zalitis, HF/Vt39

... för annan vänlighet

Rolf och Grete Christensen, HF/Ytr och HF/Lnm
Ulla och Leif Johansson, HF/Cfks

... för vänligt deltagande

vid min makes, Oscar Enberg, tidigare HF/Vba, bortgång Ida Enberg

vid min makes och vår faders, förman Gunnar Johnsson, Vy/Vt 498, sjukdom och bortgång

Birgit Johnsson, Barnen

vid min makes, Gunnar Karlsson, tidigare HF/Vt 32, bortgång

Anni Karlsson

vid f. instrumentmakaren Oscar Theodor Lindströms, tidigare HF/Vt 27, och hans makas, Alida Lindström, tidigare HF/Vt 22, bortgång Släktingarna

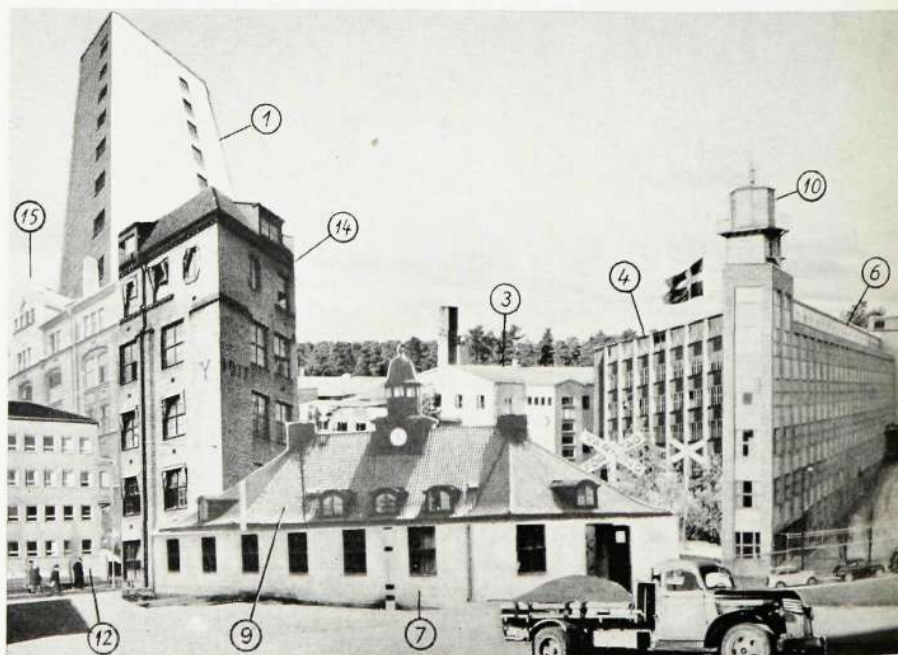
vid min makes och min pappas, Åke Sandin, T/Kkk, sjukdom och bortgång Sonja och Pia Sandin

vid min makas och min moders, Anna-Lisa Ullmark, HF/Vt 19, sjukdom och bortgång Bror och Monica Ullmark

Kände ni till LME?

Det tycks inte vara så helt bevänt med kunskaperna om koncernen hos LM-arna, åtminstone att döma av den lilla, ynkliga bäck av tävlingsbidrag som influtit till Kontakten-redaktionen. En säger en lyckades pricka in alla tio LM-arbetsplatserna rätt. Den lyckliga heter Marina Nordfors, Grenljusbacken 21, Stockholm, och första pris 35 kronor kommer på posten. Andra pris gick till Rune Nilsson, Slalomvägen 38, Hägersten, och tredje pris till Gunnar Johansson, Kungsholmsgatan 16, Stockholm. Och så här skall den rätta lösningen se ut.

- ① Huvudfabriken ③ Söderhamn ④ Rifa
⑥ Karlskrona ⑦ Öregrund ⑨ Kabelverket, Älvsjö ⑩ Alpha ⑫ Sieverts Kabelverk
⑭ Radiobolaget ⑮ Gamla LM vid Thulegatan

Premiär för koncernträff i KA

Det årligen återkommande sammanträdet med representanter för koncernens företagsnämnder hölls i år torsdagen den 30 maj i Karlskrona. Det var första gången som sammanträdet förlades utanför Stockholm.

LME startade sin verksamhet i Blekinge i april 1947 med sammansättning av telefonapparater i Tobaksmonopolets gamla snusfabrik vid Ölandsgatan i Karlskrona. Lokalerna byggdes ut nästan omedelbart och 1956 påbörjades en andra utbyggnad. Karlskronafabriken blev efter denna utbyggnad den näst efter huvudfabriken i Stockholm största produktionsenheten inom koncernen i Sverige. Fabriken förfogar över en total lokal yta om ca 28 000 kvm. Där sysselsättes ca 1 600 arbetare och ca 180 tjänstemän.

När Karlskronafabriken utnyttjats i det närmaste till bristningsgränsen och det behövdes ytterligare produktionskapacitet, påbörjades år 1960 viss utbildningsverksamhet och produktion i förhyrda lokaler i Olofström. Lokalerna där har sedermera utvidgats och omfattar för närvarande ca 1 000 kvm verkstadsyta. Ett hundratal arbetare, huvudsakligen kvinnor, sysselsättes.

År 1961 började LME utbilda personal samt tillverka i förhyrda lokaler i Ronneby, och ungefär samtidigt påbörjades det nya fabriksbygget där. Den nu färdiga fabriken har en yta på ca 8 000 kvm och sysselsätter ca 300 arbetare. Ytterligare en fabrik håller på att uppföras inom länet, nämligen en lacktrådsfabrik i Vedeby, Karlskrona.

LME:s tillverkning i Blekinge omfattar huvudsakligen telefonapparater, koordinatväljare samt relä- och koordinatväljarstativ, som ingår i automatiska telefonstationer och -växlar. Dessutom förekommer montage, koppling och förbindning av stativ. Tillverkningsidan är koncentrerad till Karlskronafabriken, medan

montaget av stationsutrustningarna huvudsakligen är förlagt till Ronnebyverkstaden och verkstaden i Olofström.

Även ett dotterföretag, AB Ermi (RMI), som tillverkar elektricitetsmätare, har etablerat sig i Blekinge. Under hösten 1960 påbörjades RMI:s fabriksbygge i Karlskrona, och i oktober 1961 kunde denna fabrik officiellt invigas. RMI sysselsätter ca 250 arbetare och ca 100 tjänstemän.

Sedan 1947, då vår verksamhet i Blekinge startade, har utvecklingen gått framåt i en tämligen jämnt stigande kurva. Totala antalet anställda vid LME:s tre anläggningar samt vid dotterbolaget RMI uppgår nu till ca 2 300 arbetare och 300 tjänstemän, vilket innebär att LM Ericsson idag torde vara Blekinges näst största industri.

Före de egentliga sammanträdesförhandlingarna gavs ledamöterna tillfälle att bese LM-koncernens olika anläggningar i Karlskrona och Ronneby. Vid koncernsammanträdet redogjorde dir. Lindberg, HF, för några aktuella frågor. Därefter kommenterade dir. Svalling, HF, koncernens bokslut för 1962 och i anslutning till hans anförande visades stillfilmen »Det ekonomiska resultatet 1962». Programmet upptog i övrigt en del teknisk information. Ing. Ahlström, avd. Erga, demonstrerade den nya telefonapparaten Dialog samt Ericovoxen. Därefter informerade dir. Jacobsson, ABA, om plast och dess användning i LME:s produkter. Denna information följdes upp av övering. Ericsson, KV, som talade om plast inom kabeltekniken.

Dir. Lindberg uppehöll sig inledningsvis vid koncernens kraftiga expansion under den senaste femårsperioden.

Faktureringen, som 1958 uppgick till 805 mkr, ökade 1962 till 1 372 mkr eller med 70 proc. Under samma period ökade vinsten före kursdifferenser, avsätt-

ningar och skatter från 93 mkr till 152 mkr eller med 63 proc. Detta visar att det icke varit helt möjligt att upprätthålla den relativa lönsamheten, eftersom faktureringen stigit med 70 proc. men vinsten endast med 63 proc. Orderstocken var vid slutet av 1962 1,7 miljarder kronor. Skatterna ökade från 33 mkr till 46 mkr eller med 40 proc., och det egna kapitalet från 418 mkr till 568 mkr eller med 35 proc. samt antalet anställda från 27 100 till 41 800 eller med 55 proc.

Moderbolagets aktiekapital uppgår till ca 217 mkr. Det kommer genom fond- och nyemission att öka till omkring 340 mkr. Antalet anställda i moderbolaget har från 1958 till 1962 ökat från 9 600 till 15 200 eller med 58 proc., alltså en något större ökning än inom koncernen. Inflationen i Sverige har under angiven period ökat från index 152 till index 170 eller med 12 proc. (index 1949 = 100).

I moderbolaget, som numera endast svarar för 35-40 proc. av koncernens fakturering, har stora engångsbeställningar - speciellt inom militärelektroniken och i viss mån inom transmissionsområdet - starkt påverkat ordergången under 1962, som var 675 mkr. Ser man till enbart telefoniområdet eller H-området var ordergången under 1962 ca 130 proc. högre än 1958.

Dir. Lindberg berörde därefter den troliga utvecklingen för de närmaste åren. Han framhöll bl. a. att för att vi skall kunna uppehålla vår nuvarande produktion måste vi öka vår exportförsäljning kraftigt. Detta ställer stora krav på vår konkurrensförmåga på världsmarknaden, då priserna för våra produkter varit i stort sett oförändrade sedan i början på 50-talet. När vi bedömer våra chanser att lyckas, måste vi ta hänsyn till att vissa av våra konkurrenter starkt ökat sin aktivitet, att många av våra traditionella marknader blivit mer självförsörjande ge-

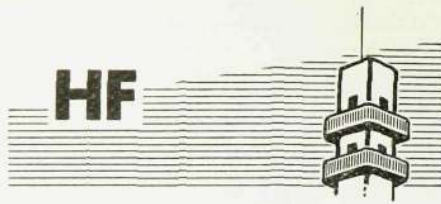
nom lokal tillverkning, exempelvis Italien, Jugoslavien, Australien och Brasilien, att om andelen av beställningsgången från U-länderna ökar, vilket förutsättes i budgeten, så kommer ordergången att bli ojämnare, kreditgivningen att öka och lönsamheten möjligen att sjunka, och slutligen att många av våra avnämmländer för närvarande har politiska eller ekonomiska problem att brottas med; det gäller särskilt Argentina, Brasilien, Egypten, Liberia, Turkiet och Indonesien.

Dir. Lindberg underströk att det ur försäljnings- och därmed även ur sysselsättningssynpunkt är av utomordentlig betydelse att kostnaderna hålls nere, så att vi med framgång kan möta den internationella konkurrensen.

Dir. Lindberg kommenterade även dotterbolagens resultat under föregående år. Utvecklingen i Sverige har varit i stort sett gynnsam. DKB, Rifa, Sieverts och SRA uppvisar en särskilt stark faktureringsökning. I fråga om de utländska bolagen har tendensen inte varit lika entydig. Vårt franska bolag har dock under föregående år visat en mycket förbättrad lönsamhet, vilket till en del kanske beror på de aktiva insatser från produktionssidan som gjorts från Sverige i avsikt att förbättra tillverkningsmetoderna. Däremot har resultatet i vårt amerikanska bolag varit mindre tillfredsställande. Där har dock nu kraftiga åtgärder insatts i avsikt att åstadkomma en radikal förändring.

Dir. Lindberg noterade också att vår nya fabrik i Australien beräknas bli färdig mot slutet av innevarande år, att vi under föregående år inköpt aktiemajoriteten i Elektrisk Bureau, varigenom aktieinnehavet stigit från ca 40 till något över 50 proc., att vi i Sydamerika har att dras med besvärliga inflationer både i Argentina och i Brasilien, vilket gör vår verksamhet i dessa länder mycket svårskött.

Som sammanfattande omdöme anförde dir. Lindberg att någon avmattning i efterfrågan på våra produkter inte har kunnat konstateras. Pristrycket är emellertid mycket besvärande och i den mån vår export inriktas på U-länderna kommer det att ställas ökade krav på vår kreditgivning och likviditet och på våra möjligheter till självfinansiering i framtiden. Under förutsättning att de senaste årens kraftiga kostnadsstegringar i Sverige kan bromsas och bemästras, finns det anledning för oss att se optimistiskt på den närmaste framtiden, särskilt som vi alltså torde vara tekniskt väl rustade. Ett exempel är den nya kodväljaren, som under föregående år gick i produktion och som nu torde få anses inrangerad i vår normala standard.

Dir. Patricks nämnde i dagslägesöversiktens allmänna del att varken det nationella eller det internationella konjunkturläget hade genomgått några markanta förändringar sedan tiden för föregående nämndsammanträde.

Industriproduktionen i Förenta Staterna har efter den tidigare uppgången nu i stort sett legat stilla i över ett halvt år. Trots detta är man relativt optimistisk beträffande den närmaste tidens konjunkturutveckling i USA. En av orsakerna till optimismen är att – liksom på flera håll i Europa – de privata inkomsterna och den privata konsumtionen fortsätter att stiga. Härtill kommer en fortgående stegring av de offentliga utgifterna. Den höga privata konsumtionen kommer till synes bl. a. i bilförsäljningen, som var rekordstor under april månad och översteg fjolårets värde med ca 13 proc.

I Västeuropa utvisar de olika länderna stora olikheter i fråga om ekonomisk utveckling och aktuellt konjunkturläge. I Frankrike, Italien, Nederländerna och Schweiz är expansionstakten hög och Västtyskland och Belgien har expanderat i en relativt tillfredsställande takt. Däremot har prognoserna inte helt inriktats för Norge, Finland och Österrike.

Storbritanniens ekonomiska utveckling skiljer sig fortfarande på ett avgörande sätt både från de kraftigt expanderande ländernas och från övriga västeuropeiska länders. I Storbritannien har man i närmare tre år haft mycket låga ökningstal för bruttonationalprodukten och under 1962 kan ekonomin sägas ha närmast stagnation. Arbetslösheten är fortfarande stor. Genom olika konjunkturstimulerande åtgärder hoppas man emellertid kunna öka den totala produktionen.

Avmattningen i den svenska konjunktturen under år 1962 framgår av att bruttonationalproduktens relativa ökning från 1961 till 1962 var endast något över hälften av ökningen från 1960 till 1961. För att motverka fortsatt nedgång har vissa statliga stödåtgärder vidtagits. Som en följd härav expanderar bostadsbyggandet för närvarande kraftigt liksom de statliga och kommunala investeringarna. Utvecklingen hittills under 1963 har varit sådan att det är de expansiva dragen i konjunkturbilden som kommit att dominera. För verkstadsindustrin torde man inte behöva befara någon sysselsättningsminskning under senare delen av 1963. Maskinindustrin kan dock få vidkännas en mindre produktionsnedgång under

andra halvåret på grund av företagets fortsatta låga investeringsbenägenhet.

Investeringarna intar en central roll i all konjunkturbedömning. Det förefaller nu som om investeringarna skulle öka med 4,1 proc. under 1963 mot en preliminär uppskattning av 4 proc. Det är emellertid främst bostadsbyggandet och de offentliga investeringarna som ökar medan näringslivets investeringar troligen kommer att förbli oförändrade. Det finns således alltså en viss pessimism bland företagen.

Beträffande läget inom moderbolaget anförde dir. Patricks att beställningsgången för H-området, eller telefonområdet, under perioden januari-maj 1963 blev ca 15 proc större än vad som budgeterats för perioden. Det är framför allt telefonstationsavdelningarnas försäljning på den svenska marknaden som varit stor under våren. Det förefaller som om avdelning Ergas abonnentväxlar med koordinatväljare nu har slagit igenom på marknaden och även försäljningen av dessa växlar var under första delen av året betydligt större än vad som budgeterats.

Bland större beställningar sedan föregående nämndsammanträde märks bl. a. beställningar från svenska televerket på koordinatväljarutrustning samt 500 väljarutrustning för utökningar av befintliga stationer, 100 abonnentväxlar ARD 361 samt 3 000 telefonsvarare. På de utländska marknaderna kan noteras betydande beställningar på koordinatväljarutrustning från bl. a. Danmark, Colombia och Australien.

H-områdets fakturering fram till och med maj månad 1963 var mindre än vad som budgeterats för perioden men faktureringen var dock högre än för motsvarande period 1962. Eftersläpet beror huvudsakligen på licens- och valutaproblem i vissa länder. Till följd av den låga faktureringen har orderstocken ökat under första delen av året och den nuvarande orderstocken tryggar sysselsättningen för en avsevärd tid framåt.

Inom moderbolaget, förutom Kabelverket i Älvsjö, ökade antalet arbetare från 9 224 vid årets början till 9 393 den 31 maj 1963, vilket innebär en ökning på ca 1,8 proc. Det är de nya verkstäderna i Norrköping, Ronneby och Visby som uppvisar den största relativa ökningen. Antalet tjänstemän ökade från 4 868 vid årets början till 4 967 i slutet av maj. Ökningen uppgår till ca 2 proc.

Förslagsverksamheten

Övering. Mohlin rapporterade att verkstadens förslagskommitté sedan föregående nämndsammanträde behandlat 18 nya förslag. Sex av förslagen belönades med sammanlagt 1 025 kronor, ett förslag bordlades för ytterligare utredning medan 11 förslag inte kunde bli föremål

för belöning. Hittills i år har 22 förslag lämnats in, varav nio belönats med sammanlagt 1 360 kronor.

Dir. Patricks meddelade att kontorets förslagskommitté vid sitt senaste sammanträde behandlade sju nya samt två tidigare bordlagda förslag. Två av förslagen belönades med sammanlagt 350 kronor, två förslag bordlades för ytterligare utredning medan fem förslag inte kunde bli föremål för belöning.

Ing. Alf Almgren på T hade lämnat in ett förslag till märke, som kan bäras av anställda som erhållit plakett eller medalj. Dir. Lindberg meddelade att dylika märken kommer att delas ut till anställda som erhåller plakett eller medalj samt till anställda och f. d. anställda, som tidigare erhållit sådana.

HF den 5/6 1963

Disp. Frenning anförde i sin lokala dagslägesöversikt bl. a. att utleveranserna från HU fortfarande ökar och att särskilt maj månad var mycket gynnsam. Eftersläpet, som vid årsskiftet var ungefär en månad och vid förra sammanträdet 2 à 3 veckor, var i stort sett inhämtat till semestern.

Orderingången på pupinspolar för Telestyrelsen var under vårmånaderna något mindre än beräknat. Detta sammanhänger med en omläggning inom Televerket av beställningsrutinen för pupinboxar och Telestyrelsens budget för de tre sista månaderna i år är oförändrad, d. v. s. omkring 25 000 pupinspolar per månad. De totala leveranserna under 1963 till Telestyrelsen kommer därför att uppgå till omkring 250 000 spolar.

Bland inkomna exportorder kan nämnas en stor order från Finland på ca 20 000 spolar för leverans under senare delen av detta år och de två första månaderna under 1964. Mindre beställningar har vidare ingått från Danmark, Irland, Island, Färöarna och Ecuador. Dessutom har HU en större offert omfattande 37 000 pupinspolar inlämnad till TDM, Mexico, som man hoppas skall resultera i en beställning. Leveranserna till TDM kommer i så fall antagligen att påbörjas sent i höst och pågå tre månader in på nästa år.

De transformatorutrustningar som vid sammanträdestillfället höll på att monterats vid förhyrda lokaler på Runvägen skulle vara färdiga för leverans under sommaren, likaså orderna till Televerket och Flygförvaltningen på kassettransformatorer. HU har fått en ny beställning

på omkring 1 600 kassettransformatorer från Flygförvaltningen för leverans i mars och april 1964 och man hoppas även att få en beställning från Telestyrelsen omfattande ca 3 000 kassettransformatorer, också dessa för leverans under första halvåret 1964.

De nu inläggande orderna på ledningstransformatorer av typen ZLG, varav den största omfattar 4 000 st. för Indien, blir de sista partierna av denna transformatorotyp som HU kommer att tillverka. Konstruktionsarbetet på en ny typ av ledningstransformatorer ZHE 160 har pågått en längre tid på Transmissionsavdelningen och tillverkningsunderlagen är i stort sett klara. De kommer att utföras i kassettkonstruktion och transformatorerna är ingjutna i epoxiharts. Provtillverkning skulle startas snarast möjligt.

Den under de senaste tre åren pågående småpoletillverkningen för Tellusverkstaden har återflyttats dit och kvarvarande arbeten avslutas under sommaren.

Den nya ingjutningsanläggningen för spolsatser hade vid sammanträdestillfället kommit så långt att provkörningar i mindre utsträckning pågick.

I detta sammanhang kan nämnas att de tidigare ganska omfattande besvären med eksem i araldihanteringen har visat en mycket glädjande tillbakagång och man hoppas att den nya anläggningen skall ytterligare bidra härtil.

Tillverkningen av ferritkärnor hade pågått några månader och vid sammanträdestillfället pågick under Um:s ledning några veckors försökskörning.

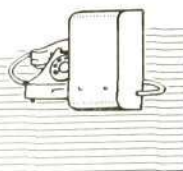
De undersökningar som pågår beträffande lämpligheten att utvidga ferrittillverkningen är inte avslutade. Bland annat av detta skäl har något beslut om utbyggnad av Huddingefabrikens lokaler ej fattats. Undersökningar gentemot myndigheterna har emellertid visat, att det är möjligt att genomföra en eventuell nybyggnad inom HU:s nuvarande tomtområde. HU har i samråd med de lokala myndigheterna och med regionplanenämnden för Stockholmsområdet omarbetat den tidigare uppgjorda byggnadsplanen.

För att i någon mån minska bekymren i fråga om förrädslokaler, som hittills varit utspridda på fyra ställen utanför fabriken, skulle HU överflytta praktiskt taget alla förråd till en del av de lokaler som bolaget förhyrt på Asögatan.

Den 11 juni var antalet anställda vid HU totalt 271, varav 74 på avdelning Vt 33. Avgången på Vt 33:s förbindning var fortfarande ganska stor medan arbetskraften på övriga avdelningar var mycket stabil.

HU den 11/6 1963

ÖR

Ing. Elmquist kunde den 26 juni hälsa företagsnämndens ledamöter välkomna till det första sammanträdet i de nya lokalerna vid Holmenfabriken. Man hade fått möjligheter att ta den nya lokalen i besittning något tidigare än beräknat. Det blev därigenom möjligt att starta intervottillverkningen som är en ny produkt för Örebrofabrikens del i den nya Holmenfabriken och man slapp på så sätt att först dra igång tillverkningen i Tullängsfabriken för att kort tid därefter flytta över den till Holmen.

Den övriga tillverkningen vid Holmenfabriken flyttades på grund av tidsbrist inte helt före semestern. Tillverkningen av telefonsvarare t. ex. började flyttas efter semestern. Ing. Elmquist presenterade den nya lay-outen för Holmenfabriken. Därav framgick bl. a. att i tillbyggnaden, där intervottillverkningen nu flyttat in, finns reservutrymmen för en eventuell utökning av småväxel- och snabbtefontillverkningen.

I Holmenfabrikens nya matsal finns utrymme för 282 åtande. I en gallup bland personalen beträffande hur många som var intresserade av att lunchservering ordnades uttalade sig flertalet för barservering. Företagsledningen hade varit i kontakt med några restauranger och andra företag inom branschen och frågat huruvida de är intresserade av att ordna en lunchservering i den nya matsalen. I entreprenörens åtaganden skulle även ingå att sälja en del kioskvaror samt att ordna en matvagn för frukost genom verkstadslokalerna. Företaget hade fått in några offerter och frågan skulle diskuteras vidare.

Eftersom man flyttat över delar av verksamheten från Tullängen till Holmen något tidigare än beräknat hade lokalerna vid Holmen vid sammanträdestillfället ännu inte hunnit få sin slutliga utformning. Mot bakgrund av detta lovade ordf. att en del frågor som påtalades vid sammanträdet skulle lösas i och med att lokalerna blev färdiga.

Dir. Werthén berörde i ett anförande aktuella strukturförändringar inom koncernens produktion och hur dessa inverkar på Örebrofabrikens verksamhet.

Det har beslutats att snabbtelefoner, småväxlar och i princip all kabelsyning inom H-området flyttas över till Örebrofabriken. Samtidigt upphör verktygstillverkningen då den inte behövs för fabriken produktion. Genom dessa åtgärder kommer verksamheten vid Örebrofabriken – totalt sett – att öka.

Ing. Elmquist meddelade att förslagskommittén vid sitt senaste sammanträ-

de behandlade två nya förslag. Båda förslagen belönas med tillsammans 275 kronor.

333032 *Ivan Gråberg*: Förslag avseende borrjiggen V 841331 till fjädergruppsbryggan. Belöning 150 kronor.

331020 *E Jansson*: Förslag avseende pressverktyget 90733 till fjädergruppsbryggan. Belöning 125 kronor.

ÖR den 26/6 1963

Dir. Westling meddelade att SKV i dagarna firat sitt 75-årsjubileum. Med anledning av jubileet har bolagets styrelse beslutat att avsätta 100 000 kronor till en fond, vars avkastning skall användas till stipendier åt vid bolaget anställda.

Bokslutsrapport

Dir. Brunskog nämnde bl. a. att från 1961 till 1962 ökade faktureringen med ca 14 proc. Produktionen var dock något lägre 1962 än 1961, vilket innebär att en viss lagertömning ägt rum. Genom lagertömning har tidigare nedlagda kostnader för lagerproduktion och kostnader för avsättningar till varulagerreserven återvunnits. Detta har medfört att kostnaderna inte ökat i samma omfattning som faktureringen.

Ca 8 procent av faktureringen gick på export, vilket är SKV:s hittills största exportandel. Exporten gick främst till utomeuropeiska länder, såsom Uruguay och Egypten.

Orderingången under 1962 var lägre än faktureringen. Orderstocken var vid årsskiftet 1962/63 lägre än vid föregående årsskifte och den motsvarade ca fyra månaders produktion. Orderstocken var inte jämnt fördelad på de olika artiklarna i SKV:s produktionsortiment.

Dir. Brunskog nämnde därefter att under 1960 och 1961 arbetade man på en lagerökning och under dessa år var produktionen högre än faktureringen. När lagren hade uppnått en lämplig nivå drogs produktionen ner för att man skulle få en anpassning av produktionen till orderingången. 1962 års produktions-takt torde kunna bibehållas oförändrad under 1963.

Materialkostnaderna har varit rätt konstanta under 1962 och material har kunnat anskaffas i behövliga mängder.

Totala underhållskostnaderna har sjunkit något under 1962.

Bruttoinvesteringarna under 1962 uppgick till ca 7,6 mkr, vilket motsvarar en ökning på ungefär 1,5 mkr från 1961. Ökningen motsvarar ganska exakt de kostnader man under 1962 hann lägga

ned i tredje etappen av kraftkabelfabrikens utbyggnad.

Antalet anställda arbetare har under året sjunkit med 42 medan antalet tjänstemän ökat med 21. Medelantalet i bolagets tjänst anställda personer har varit 1 738, varav 1 203 arbetare.

Sammanlagda beloppet utbetalda löner och ersättningar har uppgått till för styrelsen, verkställande direktören och andra företagsledare 455 000 kronor, för övriga befattningshavare 11 475 000 kronor och för arbetare 18 569 000 kronor.

Totala lönebeloppet för arbetare ökade med 4,9 procent och för tjänstemän med 11,2 proc. jämfört med 1961. Lönen per anställd arbetare och år steg med 8,6 proc. och per anställd tjänsteman och år med 7,9 proc.

Den inbyggda yrkesskolan

Dir. Högfeldt anförde att SKV under våren hade en klass 2 och en klass 1 i sin inbyggda verkstadsskola. Eleverna i klass 2 avslutade sin utbildning i juni efter tre terminers skolgång. Kursen startade i början av år 1962 med 17 elever, varav 8 fanns kvar. Sedan utbildningen avslutats skulle eleverna tills vidare stanna som ordinarie arbetare på de avdelningar, där de vid tiden för avslutningen tjänstgjorde. Elevernas utveckling inom företaget skulle följas åtminstone ett år framåt i tiden.

I klass 1 fanns vid sammanträdestillfället 11 elever. Även för dessa elever avslutades teoriundervisningen den 12 juni. Den praktiska undervisningen skulle dock pågå även under sommaren och teoriundervisningen skulle åter börja i augusti.

Under höstterminen skall ytterligare en ny kurs startas i verkstadsskolan. Den planerade nedskärningen av kurstiden från två till ett år genomförs. Man vinner därigenom bl. a. att eleverna snabbare kommer ut i produktivt arbete och får möjligheter till högre förtjänster. Eleverna som börjar i den ettåriga kursen kommer att få läsa teori två dagar per vecka under ett år i stället för som i den tidigare planerade studiegången, som omfattade 1,5 dagar teoriundervisning per vecka under två år. Vid planeringen av den nya teorikursen har man minskat på de teoriämnen som är av mindre intresse för bolaget. Från och med år 1964 räknar man med att för undervisningsändamål ha en grupp maskiner av enklare typer, vilket innebär att eleverna kan hållas mera samlade under den praktiska delen av utbildningen.

Dir. Westling rapporterade att sedan föregående företagsnämndssammanträde hade ett nytt förslag lämnats in. Förslaget, som var inlämnat av *förman A Hjelt* och avsåg tråddriktare för kopparkablingsmaskiner, belönades med 500 kronor.

SKV den 20/5 1963

Ing. Gustafsson anförde i sin lokala dagslägesöversikt att Vy numera förhär endast lokalerna vid Arbetarföreningen och vid Lännaskolan utanför den nya verkstaden. Lokalerna vid Arbetarföreningen användes som förrådslokaler. För att bereda yrkesskolan utrymme har den verksamhet som LME bedriver i en av huskropparna vid Lännaskolan flyttats över till den nya verkstaden.

I nya verkstaden var utrustningarna i ytbehandlingsavdelningen i stort sett installerade men avdelningens kapacitet hade vid sammanträdestillfället inte kunnat börja utnyttjas i full utsträckning på grund av att den anläggning som skall neutralisera föroreningarna i avfallsvattnet ännu inte var helt färdig. Ugnarna i lackeringsavdelningen skulle också tas i bruk så snart den sista delen i installationsarbetet var slutförd.

Det provisoriska provrummet, som kommit till för att möta behovet av ökad provningskapacitet, skulle köras igång inom kort. Man räknade med att disponera ett 150-tal provrumsplatser när provrumskapaciteten var fullt utbyggd.

Kapaciteten på verkstadsavdelningen har inte ökat nämnvärt sedan tiden för föregående sammanträde. En något större ökning har skett på den mekaniska sidan. Den kraftigaste ökningen har dock inträffat på sekundärsidan.

Antalet anställda arbetare vid Visbyverkstaden uppgick sammanträdesdagen till 543, därav 420 vid nya verkstaden.

Det har konstaterats att en tidigare budgeterad ökning av reläats- och registertillverkningen från nuvarande ca 1 500 reläatser och ca 380 register per period till 2 200 reläatser och 960 register per period i slutet av året inte går att genomföra på grund av att de nuvarande lokalerna inte räcker till. Budgets har därför ändrats till en tillverkning om 2 000 reläatser och 500 register per period i slutet av året.

Ökningen av produktionskapaciteten i Visbyverkstaden har gjort det möjligt att överflytta koncernens tillverkning av RAH-reläet dit.

Lindning av ferritspolar för TV:s räkning har flyttats över till Norrköpingsverkstaden. Personalen som var sysselsatt med denna tillverkning har fördelats på Visbyverkstadens övriga avdelningar.

Planeringen av Visbyverkstadens tomt hade vid sammanträdestillfället nyligen startat.

Vy den 27/5 1963